

***„minden általa és reá nézve teremtett”***  
**(Kol 1,16)**

Családunk a kertben járt, és egy fiatal őszibarackfát szemléltünk közösen. A fa különös módon tele volt növekvő gyümölcssel. „Beteg ez a fa, nemsokára el fog pusztulni.” – mondta apósom, a legtapasztaltabb közülünk. „De hát ezen van a legtöbb gyümölcs!” – hitetlenkedtünk. „Éppen azért. Már minden erejét arra fordítja, hogy gyümölcsöket hozzon, amíg tud.” A fa nemsokára valóban kipusztult, de gyümölcseit és azok magvát hátrahagyta, mert ebben volt a reménysége a továbbéléshez.

A történet többek között azért maradt meg bennem, mert az első pontban éppen fordítottja a terméketlen fügefának (Mk 11,13kk). Mindkét fa kipusztul, de a fügefának teremnie kellett volna már, mégsem tette. Így száradt ki, gyümölcs nélkül, reménytelenül.

Miért van az, hogy önmagunkba fordulunk, amikor gyümölcsöt kellene teremni? Miért hozunk kifogásokat, amikor minden erőnkön azon kellene lenni, hogy világunk pusztulása, betegsége ellenére tegyünk valamit? Miért van az, hogy életunt keserűség vagy csüggedt közöny vesz erőt rajtunk, amikor a teremtett világ állapotára, a környezetszennyezésre gondolunk? Nincsen hát semmilyen reménységünk? Nincs akire tekinthetnénk, hogy tegyünk valamit saját pusztító ténykedésünk, készleteink mértéktelen felélése ellen?

A teremtés hetének mostani üzenete az, hogy van reménységünk Jézus Krisztusban, *„mert benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok, akár trónusok, akár uralmak, akár fejedelemségek, akár hatalmasságok: minden általa és reá nézve teremtett.”* (Kol

1,16).

Az Atya Igéje, szava által teremtette a világot, és ez az Ige lesz teremtménnyé, amikor Krisztus megszületik. De nem csak általa, hanem reá nézve (vagy a katolikus szentírásfordítás hagyományos szóhasználatával: érte) is. Életén keresztül láthatjuk, hogy minden kilátástalanság ellenére hogyan lehet harmóniában az ember a természettel és embertársaival.

Az Atya megalkotta a világosságot, hogy a Fiú az emberek világossága legyen; megalkotta a tengert, hogy a Fiú lecsendesítse azt és járjon azon; megalkotta a földet, hogy megremegjen, mikor a Fiú meghal és feltámad; kiásta a folyómedret, hogy a Fiú megkeresztelkedjen abban; megformálta a hegyeket, hogy a Fiú hegycsúcsról tekintsen le; gabonát ültetett, hogy a Fiú annak kalászait tépje le; megalkotta a szamarat, hogy a Fiút élete elején melegítse, végén pedig hordozza; elültette a fákat, hogy a Fiút majd fára feszítsék; életet lehelt az emberbe, hogy a Fiú emberként életével váltsa meg az embert.

A teremtés tanítása nem csupán a világ kezdetéről, az ember teremtéséről, a múlttól szól, hanem éppúgy mint az Ószövetségnek, az Újszövetségnek is elemi része. A teremtett világban szólal meg az evangélium. Amennyiben az Újszövetség népe feladná a teremtés tételét, nem csak a Biblia első lapjaira mondana nemet, hanem saját életterét adná fel. Ha ugyanis nem abba a világba jött volna el a Fiú, amelyet az Atya általa és reá nézve készített, akkor nem lett volna a teremtetlenségből teremtett, nem osztozott volna a teremtettség sorsában, nem hagyta volna magára az Atya a kereszten, nem váltotta volna meg a teremtett világot, és nem halt volna meg, amiből feltámadt. Hogyan ragadták volna meg azt, aki kezén tartja a földet? Krisztus születésének és halálának világgraszoló jelentősége van. Ő kozmikus Krisztus.

„A kozmikus Krisztus, mint az Úr testének megjelenése azt is jelzi, hogy Isten velünk együtt szenved a szenvedésünkben, hogy az isteni szeretet nem csak akkor van velünk, amikor aktívan teszünk a bolygónk pusztulása ellen, hanem a tehetetlen szenvedésünkben is jelen van, amikor bolygónk meggyógyítása kudarcra van ítélve.” (Sallie McFague) Jézus tudatában van mindannak a kétségbeesésnek, amely elfog minket akkor, amikor az általunk tönkretett környezetünkre tekintünk. Nem azért alkotta meg az Atya általa a világot, hogy azt mi kizsákmányoljuk és elpusztítsuk. Komoly oka van annak, hogy az ács fia (Mt 13,55) tanításában nem az iparos mesterségből, hanem a földművelésből és a természet világából hozza legtöbb példáját, hasonlatát. Amikor a teremtett világra és a teremtésvédelemre gondolunk, minden alapunk megvan arra, hogy elkeseredjünk, mert emberi számítás szerint teljesen kilátástalannak tűnik bármit is tenni a visszafordíthatatlan folyamatok ellen. Mégis, keresztyén emberekként Krisztusból meríthetünk erőt, Ő ad reménységet a reménytelenségben, hogy cselekedjünk.

Amikor teremtésvédelemről beszélünk, szó sincs arról, hogy mellőznénk Jézus Krisztust. Éppen ellenkezőleg: azért tehetünk bármit is, mert ahogyan az Atya reá nézve teremtett mindent, mi is reá nézve és az Ő segítségével tehetünk önsorsrontó rombolásunk ellen.

A Teremtés Hetére készülő munkacsoport Jézus Krisztus és a teremtésvédelem témáját választotta a 2012. szeptember 30-október 6. közötti időszakra meghirdetett ünnep hazai témájául. E kiadványt segítségül szánjuk az egyéni elcsendesedéshez és a közösségi alkalmakhoz, valamint a személyes elhatározások és a gyülekezeti döntések meghozatalához.

A füzetben hét napra lebontva Jézus és a föld, a víz, a tűz, a levegő, a növények, az állatok és az emberek témáját dolgoztuk

fel. A meditációkat a munkacsoport egy-egy tagja írta, melyeket minden nap imádság követ. Ezután arról olvashatunk pár gondolatot, hogy az adott nap témája hol jelenik meg a Bibliában, mely gondolatokkal az is célunk volt, hogy a Biblia forgatására biztassuk az olvasókat. Ezt követően különböző egyházak, egyházi vezetők és keresztény szervezetek nyilatkozataiból választott, a témához kapcsolódó részletek következnek, megmutatva ezzel is a különféle egyházi közösségek teremtéstudatos életmód iránti elköteleződését, erre irányuló szándékát. A napot egy művészeti alkotás kapcsán felmerülő gondolatokkal zárjuk, melynek segítségével nagyobb távlatokban is láthatjuk az adott napra választott igeszakasz üzenetét. Minden oldalon találunk továbbá egy-egy olyan adatot, amely Földünk jelenlegi állapotáról nyújt információt; valamint ehhez csatolva egy olyan kisebb-nagyobb léptékű elhatározást vagy ötletet, amelyet egyénileg vagy közösségként, a Teremtés Hetén vagy később, első lépésként vagy már sokadikként javaslunk megfontolásra és a lehetőségekhez mérten megvalósításra. A füzet zárásaként egy ígéhirdetési előkészítőt találunk, valamint az istentisztelet liturgiai elemeihez ajánlunk szövegeket.

2012-ben immár negyedszer kerül sor a Teremtés Hetének megünneplésére Magyarországon. Reméljük, hogy Isten áldásával idei kiadványunk is segíteni tud gyülekezeteinknek az ünnep megtartásában és teremtéstudatos közösséggé válásában.

Istentől áldott Teremtésünnepet kívánunk!

Kodácsy Tamás  
*az Ökumenikus Teremtésvédelmi Munkacsoport nevében*

Ha a Naprendszert egymilliárdod részére kicsinyítjük, akkor a Nap egy 1,4 méter átmérőjű gömb lesz, melytől 150 méterre kering a szőlőszem nagyságú Föld. Ezekben a méreteken a Plútó egy majdnem 6 km távolságra keringő borsszem, a legközelebbi állócsillag (Kentaur) pedig még ilyen kicsinyítésben is 45 km-re van tőlünk.

## 1.

### Föld

*„... A föld megrendült ...” (Mt 27,51)*

Amikor Jézus „kilehelte lelkét, ... a templom kárpitja felülről az aljáig kettéhasadt” (Mt 27,51). Krisztus áldozatával nyitva áll az út előttünk, és mindannyian beléphetünk a szentek szentjébe! Jézus kereszthalálával mindannyiunk számára adott a lehetőség, hogy Isten színe elé álljunk, semmit nem hozva, úgy, ahogyan vagyunk. Azzal, hogy felülről lefelé kettéhasadt a kék (békeesség) és bíbor (igazság) kárpit (2Móz 26,31), az Atya maga tett igazságot és békélt meg az emberrel. Fiát adta bűneinkért, hogy élhessünk. Kell-e ennél több, mint hogy megváltott ember vagyok? Van-e annál fontosabb, hogy megoldódott a „lenni vagy nem lenni” kérdés?

Ne felejtjük el, hogy nem mi vagyunk egyedül, akikkel mindez megtörténik. Nemcsak felebarátaink élnek át ezt, hanem a teremtet világ többi lényei is, melyek körülöttünk élnek. Gyakran csak a kárpit kettéhasadására és a szentek szentjének kinyílá-

Olyan helyet keresek, ahol kevés fényszennyeződés éri az égboltot, és megfigyelem a csillagokat.

Csillagászok 2011 végén fedeztek fel először olyan bolygót, amely elviekben alkalmas lehet a földi életre. A „Kepler 22b” jelű bolygó 600 fényévre található a mi Naprendszerünkől, s egyelőre kérdéses, hogy a bolygó felszíne szilárd vagy gáz halmazállapotú, továbbá azt is kutatják, hogy valóban található-e rajta tömör jég vagy cseppfolyós víz.

sára fordítjuk figyelmünket, ám ezzel a hasadásnak közel sincs vége: „a templom kárpitja felülről az aljáig kettéhasadt, a föld megrendült, és a sziklák meghasadtak.” Mit jelent ez? Mindabban, amelyet személyesen Krisztus kereszthalála által átélhettünk, részese a föld is, amely megrendült, és a sziklák is, amelyek meghasadtak. Ha Ádám bűne nyomán a föld tövist és bogáncskórót terem, hogyan lenne részese ugyanaz a föld a megváltásnak is? Keresztyén életünk legfontosabb, életadó kegyelmi pillanata nem oszthatatlanul csak a miénk, hanem közösségekben van a földdel és a sziklával is. Hogyan mondhatná egy keresztyén ember, hogy csak én számítok és a környezetem nem? Ki állítaná, hogy az üdvtörténet csak az emberiségre hat, és a teremtett világ alapját érintetlenül hagyja? Ahogyan a szentek szentjét megnyitó kárpit hasadt, úgy hasadtak meg a föld kemény sziklái is. Ha a kárpit mögött a legszentebb hely van, mi van a sziklák hasadékaiban? Hogy lehet az, hogy miközben a személyes boldogság és jólét felé törekszünk, szemetet, hulladékot, vegyszereket temetünk a föld alá, amely megrendült a megváltás pillanatában? Milyen magatartás az, hogy amikor a szentek szentjébe akarunk belépni, nem vesszük észre, hogy önző módon mit és kit taposunk el? Ugyan! – gondolhatnánk – a feltámadás öröme és reménysége csak minket érint, és hátrahagyjuk végre a föld és teremtett

Kikapcsolom a tévét és a számítógépet, és helyette ismerkedek és beszélgetek a szomszédaimmal.

A földfelszín 29,2%-a szárazföld, amely kontinensekből és szigetekből tevődik össze. A földfelszín többféle anyagból épül fel, főként kőzetekből és a talajból. A kőzetek elsősorban vulkanikus és üledékes eredetűek. A talaj az alapkőzet fizikai, majd kémiai töredezésével jött létre, majd egy biológiai folyamat során szerves anyagokkal telítődve alakult ki.

világ kellemetlen nyűgjeit. De a feltámadáskor is, mikor az Úr anyaga leszállt a mennyből és elhengerítette a követ, „íme, nagy földrengés volt” (Mt 28,2).

Nincs olyan része az üdvtörténetnek, krisztusi létünknek, amelynek ne lenne köze a földhöz, amelyből vétettünk, amelyen állnunk kell, amelybe visszatérünk, és amelyből feltámadunk.



Összegyűjtök néhány érdekes formájú, színű követ és az otthonomba viszem, hogy emlékeztessenek a teremtett világ változatosságára és alázatra tanítsanak a természet erejével szemben.

A talajképződés rendkívül lassú folyamat, 200-1000 év alatt átlagosan 2,5 cm-rel vastagodik normális mezőgazdasági kihasználtság mellett. A talajpusztulás egyes ázsiai országokban már 20%-os mértékű. Kazahsztánban a talajerózió következtében a gabonatermő területek felén hagytak fel a műveléssel, és adtak teret a legeltetésnek.

## **Imádkozzunk!**

Drága Megváltó Krisztusunk!

Hálatelt szívvel fordulunk Feléd ezen a napon és

megköszönjük, hogy elvégezted a világ megváltását.

Köszönjük, hogy emlékeztettél arra, hogy nemcsak bennünket szabadítottál meg a romlandóság csapdájából, hanem halálod és feltámadásod által az egész teremtettség új esélyt kapott.

Köszönjük, hogy Te a természet jelenségein keresztül is megmutatod hatalmadat, ezzel jelezve, hogy az egész mindenség a Tiéd.

Kérünk, hogy épp ezért segíts meg bennünket abban, hogy

nagyobb odaszánással védjük és őrizzük a teremtett világot!

Eléd visszük az egyház teremtésvédelmi munkáját, arra kérve, hogy bátorítsd mindazokat, akik a Te nevedben, a Te nevedért kötelezték el magukat világunk védelmében. Adj új és új inspirációkat, adj bátorságot, tölts fel erőddel, hogy ezáltal újra megremegjen a föld!

Ámen.

Napról napra figyelem egy cserép termőföldbe ültetett növény fejlődését  
– ezzel is tudatosítva, hogy a tápanyagban dús, tiszta termőföld milyen hatalmas kincs!



Az utóbbi 300 évben a becslések szerint az erdők és faültetvények területe kb. 20%-kal csökkent (6,2 milliárd hektárról 5,1 milliárd hektárra), a termőföldek területe viszont 460%-kal nőtt. A legnagyobb problémát az extenzív mezőgazdasági termelés, a túllegeltetés, és az elsődleges vegetáció kiirtása jelenti.

A Bibliában a föld több értelemben is szerepel. Egyrészt jelentheti a port, vagyis azt az anyagot, amelyből az állatok és az ember is vétetett (1Móz 2,19 és 1Móz 3,19), de vonatkozhat a földfelszínre (Ez 38,20), a megművelhető talajra (1Móz 4,11-14), egy-egy törzs vagy nép lakóhelyére (ApCsel 7,29), az ígéret földjére (Józs 21,43), sőt akár a világmindenségre (Ef 1,10) is.

Am bármelyik értelemben szerepeljen is a szó, tudhatjuk, hogy a föld Isten teremtménye (1Móz 1,1), az Ő tulajdona (1Kor 10,26), Isten a föld ura (Mt 11,25), és a föld az Ő lábának zsámolya (Ézs 66,1).

Az ember és a föld szoros kapcsolatban él egymással: a föld is részesedik az ember sorsában a bűneset után (1Móz 3,17), osztoznak a várakozásban és a reménységben (Róm 8,19-23), a végidőkben pedig az egész föld is megújítatik (Ézs 65,17; Jel 21,1).

Körbejárok egy területet, majd ha lehet, keresek egy magaslatot (fát vagy kilátót) és fentről is megnézem ugyanazt a területet. Néha érdemes más szempontból is megvizsgálni a dolgokat...

Talajerosió következtében mára a világ termőtalajának 80%-a mérsékelten vagy jelentősen erodálódott. Európában az erózió üteme a természetes regenerációs képesség 17-szerese, míg Amerikában 10-szeres, Ausztráliában 5-szörös ez az érték. Ha ez így folytatódik, a világ termőtalaja akár 60 éven belül el is tűnhet.

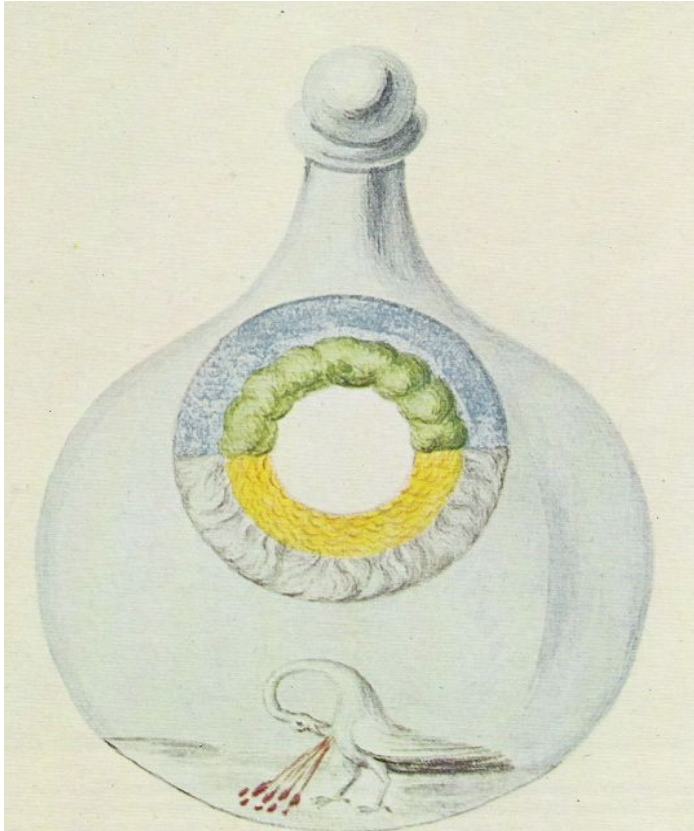
*„A világ számos térsége jelentős fejlődésen ment keresztül – jóllehet problematikus módon és nem ugyanolyan úton –, így elfoglalhatják helyüket a jövőben fontos szerepet játszó nagyhatalmak között.*

*Ki kell azonban mondanunk, hogy a csupán gazdasági és technológiai szempontú fejlődés nem elégséges. Mindenekelőtt valódi és minden oldalú fejlődésre van szükség. A gazdaságilag hátrányos helyzetből való kiemelkedés önmagában pozitív dolog, de nem oldja meg az ember fejlődésének komplex problematikáját sem ezekben a feltörekvő országokban, sem a gazdaságilag fejlett országokban, sem pedig az egyelőre még szegény országokban, mely utóbbiak a kizsákmányolás régi formáin túl még a torzulások és egyenlőtlenségek jellegzetes vonásait mutató növekedés negatív következményeitől is szenvednek.”*

(XVI. Benedek pápa, Caritas in Veritate kezdetű enciklika, 23.)

Megszervezem a komposztálást a munkahelyemen, a gyülekezetben, vagy otthon. Komposztálni akár egy erkélyen is lehet!

A talajszennyezés leggyakoribb forrásai a hulladéklerakók, melyekben ha nem tartják be a környezetvédelmi előírásokat, veszélyes anyagok (például nehézfémek, olajok) szivároghatnak a talajba. Különösen nagy problémát jelentenek a nagy számban előforduló illegális hulladéklerakók, melyek egyszerre szennyezhetik a levegőt, a talajt és a vizet.



Ha illegális hulladéklerakót látok, bejelentem azt a helyi önkormányzatnál vagy valamely, ezzel foglalkozó civil szervezetnél.

Az élelmiszertermelést biztosító talajt különböző növényvédő- és gyomirtószerekkel szennyezzük, valamint nitrogén- és foszfortartalmú műtrágyákkal terheljük. Az egyes mérgező, nem kívánatos vegyületek felszívódása és felhalmozódása az élő szervezetekben – az elfogyasztott élelmiszerek révén – végül az emberi szervezetre is káros hatással lehet.

A Föld számunkra ma már nem csupán a négy elem egyike, hanem mindegyik hordozója, lakhelye. Bolygónk belül izzó tűz, felszínén sós vizű óceánokkal, áramló, párafelhőket sodró levegővel körülvéve. Ezen a George Ripley által 1677-ben készült alkímiai kézikönyvben található illusztráción a glóbusz kerekiségébe belekomponálva ott látjuk a négy elemet, a rajz azt a meggyőződést közvetíti felénk, hogy ezek egysége, és egyensúlya teremti meg földünkön a létfeltételeket.

Az élet kényes egyensúlyra épül, mondhatni borotvaélen táncolás. Ahhoz, hogy ez a kényes egyensúly ne boruljon fel, szűkség van valamiféle többletre. Ez a többlet a képen a pelikán figurájában jelenik meg, aki – a legenda szerint – ha nincs mivel fiókáit etetnie, akkor saját húsából ad nekik. Így a pelikán Krisztus jelképe.

A rajz üzenete, hogy a pelikán a kulcsa az egyensúlynak, és az élet fennmaradásának. E nélkül a krisztusi önfeláldozás nélkül, mely minket is áldozatvállalásra, lemondásra készítet, nem maradhat fenn a mi gyönyörű, kék bolygónk.

Lehetőség szerint a kertemben nem használok gyomirtó- és növényvédő szereket, a tápanyagutánpótlást szerves trágyával, a talaj minőségét pedig a kerti komposztálóban érlelt humusszal biztosítom.

A Föld felületének kétharmadát víz borítja, ám ennek csak 2,5%-a édesvíz, a többi sós víz. Az édesvíznek pedig csak további 2%-a az, amely felszíni vízként elérhető számunkra, a többi a jégtakarók és gleccserek alatt, vagy a Föld mélyebb rétegeiben található meg. Ezért rendkívül fontos a felszín alatti vizek védelme.

## 2.

### Víz

*„Adj innom!” (Jn 4,10)*

Jézus fáradt és szomjas vándorként ül a déli melegben a forrásnál, nincs vízmerítő edénye, rászorul arra, hogy valaki jöjjön, megszánja és inni adjon neki. Zsidó férfi létére megszólít egy asszonyt, egy samáriait: „Adj innom.” (Jn 4,7) Azt kéri tőle, amit ő meg tud tenni. Arra van szüksége, amit ez az asszony adni tud, ott és akkor, ő és senki más. Jézus ma sem mennyei látomásban jelenik meg nekünk, hanem emberi alakban, azonosulva a szükségben lévőkkel. Ma is olyat kér tőlünk, amire képesek lennénk. Azt jelenti ki ezzel, hogy szüksége van ránk, emberekre. A nőt meglepi a kérdés: Ki az, aki inna „az ő tisztátalan” korszából? De Jézus nem személyválogató. Neki megfelelünk mi, mai férfiak és nők, bármilyen nemzetből. Csak végre odafigyelnénk a szomjazókra! Sokan vannak a világon, akikkel Jézus közösséget vállal: „szomjaztam és innom adtatok”. (Mt 25,35) Vagy „szomjaztam és nem adtatok innom” (Mt 25,42)

Esővízzel öntözöm a kertet és a szobanövényeket.

Testünk minden egyes sejtjének működése a víztől függ. Az emberi test mintegy háromnegyede víz. Az agy még ennél is nagyobb arányban tartalmaz vizet. Testünk minden sejtjének helyes működése a víztől függ. Az ember étel nélkül hetekig is kibírja, a vízhiányt legfeljebb két napig élheti túl.

Második mondatában (Jn 4,10) már azt kínálja Jézus, amit Ő hozott. Az „élő víz” nem az anyagi világ része, hanem Isten országának ajándéka, titokzatos jelképe az örök isteni életnek. Forrása az Isten, aki az élő vizet az ember szívébe helyezi, hogy onnan folyjon tovább a másik emberig. Nem apad ki, örökké buzog. Ez oltja az ember valódi szomjúságát. Jézus tudja, hogy mire van szükségünk, és azt ajándékozza nekünk. Hiszi a jót az emberben: „ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki így szól hozzád: Adj innom! te kértél volna tőle, és ő adott volna neked élő vizet.” (Jn 4,10) Csak tudatlanság az, hogy nem kérjük tőle az élő vizet vagy inkább közöny? Legfőbb fogyatékoságunk a tudatlanság. De meddig maradhatunk ebben az állapotban ártatlanok? Végre rá kellene döbbenünk, hogy a föld édesvízkészlete nem növekszik, hanem fogy, és ráadásul szennyezett is – bűneink folytán.

Jézus a beszélgetés szintjét magasabbra emeli, a fizikaiból a spirituális szintre. Az asszony tapasztalja, hogy az, akivel beszél, Istentől jött. Kell neki az ivóvíz. Nekünk is, de csak kortyok és cseppek, hogy ne kelljen mindennap odajárni a kúthoz, ne kelljen dolgozni – hogy kényelmesebb legyen az anyagi lét. Jézus többet kínál ennél: az örök élet vizét, ami megelégtíti szeretetre szomjas szívünket. Amitől megtérünk és megváltozik a gondolkodásunk, ami felelősséget teremt ben-

Szervezetünk alapvető vízigénye naponta legalább 1,5-2 liter folyadék.  
Tudatosan figyelek arra, hogy egészséges folyadékot fogyasszak.

Napjainkban 1,1 milliárd embernek nem jut tiszta ivóvíz. A Föld minden harmadik lakosa él megfelelő szennyvízelvezetés nélkül. Az utóbbi évtizedekben a fertőző betegségek kialakulásának és terjedésének elsődleges oka az ivóvízhiány volt. A legpesszimistább forgatókönyv szerint 2025-re három emberből kettőnek nem lesz elegendő ivóvíze.

nünk a szomjazó föld és a szomjazó élővilág iránt. A Szabadító élő vizéből mindenkinek innia kell!



Jézus, aki úr a vihar fölött, jár a tengeren (Mt 14,25) ránk bízva a teremtett világ elemeit és kincseit. Adunk-e vizet az Ő nevében, vagy nekünk is kevés van, ki-ki szerezzen magának? Vagy mi akarjuk osztogatni kortyonként a magunk tömlőjéből? (Legyen vízháború?) Tudunk-e a többről, az élő vízről hitelesen vallást tenni? Jézus azért jött, hogy életünk legyen. Víz nélkül nincs élet. Az Ő munkáját folytatjuk?

Ital fogyasztásakor szem előtt tartom azt az elgondolkodtató tény, hogy egy korsó sör alapanyagának előállításához 75 liter, egy csésze kávééhoz pedig 140 liter vízre van szükség.

A világ édesvízkészletének kétharmada a vízben leggazdagabb 9 ország területén található. Elsőként Kanadát lehet megemlíteni, amely az édesvízi források 25%-át birtokolja. A skála másik végén, a súlyos vízhiánytól szenvedő országok több mint 30-an vannak. A javak egyenlőtlen elosztása a vízfogyasztás tekintetében is nagy probléma.

## **Imádkozzunk!**

Kegyelmes Jézusunk!

Köszönjük, hogy ma is eljöttél hozzánk és köszönjük, hogy ma is megszólítottál bennünket. Köszönjük azt, hogy Te akkor is adni készülsz, amikor kérsz tőlünk.

Meghallottuk, megértettük, hogy arra hívsz bennünket, hogy folytassuk a Te vándorutadat és mi is elmenjünk a szomjazókhoz. Őértük kérünk most Téged.

Látod a szeretetre, a törődésre és a tanításra vágyó ezreket, közöttük azokat is, akik a mi közelünkben vannak. Látod azokat is, akik fizikai szomjúságtól szenvednek. Látod szűkös vízkészletüket, fertőzött kútjaikat, kiszáradt földjeiket. Látsz bennünket is, akik készek vagyunk a segítségre, de talán nem látjuk lehetőségeinket.

Mindannyian kegyelmedre szorulunk, ezért kérünk, áldj meg bennünket.

Ámen.

Egy pohár víz elfogyasztásakor arra gondolok, milyen nagy kincs a tiszta ivóvíz, amelyből számunkra egyelőre még jut. Vásárláskor figyelek arra, hogy pl. egy farmernadrág előállításához 11000 liter vízre van szükség.



Rendkívül nagy pazarlás az, hogy a fejlett államokban háztartási célokra, tisztításra, mosásra használják el az ivóvíz nagy részét. Egy európai ember zuhanyzásából egy gambiai ember egy hónapig élél. Az első világ országaiiban (pl. USA, Japán, Európa nagy része) az egy lakosra jutó átlag napi vízfelhasználás 200-350 liter. A Szahara országaiban ez 10-20 liter.

A víz már a Biblia első lapjain is úgy jelenik meg, mint az élet feltétele.

Már Éden kertjének természeti gazdagságát is mutatja az, hogy négy folyó is táplálja a földjét (1Móz 2,10), később pedig arról olvashatunk, hogy az ígélet földjének egyik legnagyobb áldása az, hogy számos forrás fakad a területén (5Móz 8,7).

A víz életadó ereje sok hasonlat, szimbólum alapja lett: a lelki szomjúságtól az Úrtól kapott víz szabadíthat meg (Ézs 12,3). Az igaz ember, aki az Úr útját követi, olyan lesz, mint a folyóvíz mellé ültetett fa (Zsolt 1,3), amelynek még akkor is zöld marad a lombja, amikor a nyári aszályos időszakban minden növény, s még az időszakos vízfolyások is kiszáradtak (Jer 2,13).

Az ószövetségi kultuszban fontos szerepe volt a forrásvíznek, mint élő víznek az áldozati tisztaság megőrzésében (3Móz 14-15). Jézus tanítása alapján pedig a keresztség szimbólumává vált a víz (Ef 5,26), mely Jézus megváltó áldozatára emlékezteti a megkeresztelt embert.

Egy csöpögő csapból naponta akár 20 liter víz is elfolyhat feleslegesen.  
Átnézem és megjavítatom a csapokat a lakásomban.

A természetes vizek elalgásodását (eutrofizáció) a növényi tápanyagok (főként nitrogén és foszfor vegyületek) túlzott felhalmozódása okozza, mely elsősorban az emberi tevékenység (mezőgazdaság, háztartás, ipar) következtében (műtrágyázás, mosás) kerül a vizekbe.

*„A következő lépések szükségesek ahhoz, hogy az egyház ráta-  
láljon a fenntartható életstílus útjára:*

- A környezeti és igazságossággal kapcsolatos kérdéseknek nagyobb jelentőséget kell adni az egyházi cselekvéstervekben*
- A klímaváltozás és a szegénység elleni harcban még szorosabbra kell fogni az együttműködés szálait.*
- Az egyházakban és intézményeikben elegendő személyzetet és pénzt kell biztosítani ahhoz, hogy a szükséges képzési, információs és ismeretterjesztő munka elvégezhető legyen.*
- A környezeti szempontokat minden egyházi épület esetében kötelező érvényesíteni.*
- A helyváltoztatási szokásokat felül kell vizsgálni, és el kell mozdulni az éghajlatnak kedvezőbb megoldások felé. Például szolgálati utak helyett telefon- és videokonferenciákat lehet tartani, a vonattal történő utazást előnyben kell részesíteni az autós- vagy repülőgépes utazásokkal szemben.*
- Kevesebb energiafelhasználással járó, fenntartható és klíma-barát életstílus megvalósítására kell törekedni.*
- Ki kell építeni a méltányos kereskedelemből származó beszerzési források rendszerét.”*

(Németországi Protestáns Egyházak Tanácsa, Visszatérés az élethez.)

A foszfátmentes, környezetbarát mosószereket (mosószóda, mosódió), illetve az egyéb környezetkímélő tisztítószereket részesítem előnyben.

2012 első négy hónapjában a Balaton vízgyűjtő területén a sokéves átlagnál 34 százalékkal kevesebb csapadék hullott. Komoly és hosszútávú problémákat okozhat az, ha az idei ősz is olyan száraz lesz, mint az első negyedév. Előfordulhat ugyanis, hogy a felszíni vizek kezdik el táplálni a felszín alatti vizeket, s ez nagyban növelné a tó szivárgási veszteségeit.



Tájékozódok más területek vízkészletéről. (Például a Duna-Tisza közti Homokhátságon már 1990 óta tartó folyamat a talajvízszint csökkenése.)

A Duna 2010-ben a világ tíz legveszélyeztetettebb folyója között szerepelt. Számos nagy európai folyó (pl. Duna, Rajna, Száva) vízminőségét nemzetközi egyezmények szabályozzák. A Tisza esetében ilyen megállapodás még nincs, noha az Európa egyik leggazdagabb élővilágú folyója.

Ebben az évben jelent meg az aleut-eszkimó nyelvű teljes Biblia. Különlegessége, hogy nagyon sok magyarázó szöveg, lábjegyzet próbálja érthetővé tenni a Szentírás üzenetét. Az eszkimó-aleutok Alaszkában és Kanada sarkvidéki területein élnek, számuk hozzávetőlegesen 30.000 fő. 1822-ben F. H. Kittlitz megörökítette az aleutokat saját kajakjaikban. Ezek a vízi járművek egészen elképesztő konstrukciók, a lehető legoptimálisabb mozgás-lehetőséget biztosítják a víz felszínén. Kittlitz rajza szigonnyal, vadászat közben ábrázolja őket. Nekünk a tenger csak az egyik élelmiszer-forrásunk, az aleut-eszkimóknak viszont sokáig az egyetlen volt, amíg tradicionális életformájukat tartották. A közelmúltban a kőolajból jelentős bevételekre tettek szert. Nemrég a „Mindenki szereti a bálnákat” című filmen keresztül, mely egy igaz történetet dolgozott fel, a magyar nagyközönséghez is kicsit közelebb kerülhetett ez a nép: 1988-ban néhány szürke bálna megmentéséért hidegháborús nagyhatalmak képesek voltak a kooperációra egymással és az alaszki Borrow városka őslakóival, akik magukat a saját anyanyelvükön víz-közeli népnek nevezik.

Magyarországon szinte mindenhol nagyon jó az ivóvíz minősége.  
Ezért nem iszom palackozott vizet, csak csapvizet!

A kozmoszból is látható nagy tűzvészek óriási területeket pusztítanak el, és milliókat betegítenek meg. Az egyre gyakoribbá váló erdőtüzek okai az emberi gondatlanság, valamint a globális és lokális felmelegedés. A tűzrakási szabályok betartásával és a gondatlanság elkerülésével majdnem minden erdőtűz elkerülhető lenne.

### 3.

## Tűz

***„Azért jöttem, hogy tüzet bocsássak a földre, és mennyire szeretném, ha már lángolna!” (Lk 12,49)***

A tűz – legyen az bár egy gyertya fénye, amelyet meggyújtunk az oltáron; egy fagyoskodó hajléktalanok által körülvelt hordóban lévő láng; vagy épp az erdőtűz, amely a szárazság miatt pusztítja a tájat – teljesen mindennapi jelenség. Teljes természetességgel van jelen a világban, még akkor is, ha kiszabadul az ember kezeiből és önálló életre kél.

Belegondoltunk már abba, hogy e természetes jelenléten túl mit jelent a tűz, akár egyetlen gyertya fénye egy teljesen sötét szobában? A fény meggyújtása, amely legyőzi a sötétséget, lényegesen nagyobb váltást jelent, mint magának a világosságnak a fokozása. Talán így érthető meg, mit jelent Krisztus *reményt* és vigasztalást hozó Lelke a teljes reménytelenségben. Ott ahol eddig a semmi volt, most a teljesség uralkodik.

*Mindennapi reménység.* Így jellemezhetnénk a Tüzet, amelyet

A körülöttem élők figyelmét felhívom arra, hogy erdőben soha nem szemetelünk, de különösen nem dobunk el nagyító üvegdarabokat.

Magyarországon a korábbi években az erdei tűzkárral érintett, átlagosnak mondható kb. 1000 hektár helyett 2007-ben már jóval nagyobb terület, több mint 15000 hektár vált a lángok martalékává. Az okozott kár így a 10 milliárd forintot is meghaladhatja évente.

Jézus a világnak ígért. Ő maga is így látta, ő maga is így tapasztalta. Tudta, hogy a fény irányt mutat az éjszakában, meleget ad a metsző hidegben és világosságával jelzi: ahol jelen van a tűz, ott jelen van az élet is.



Ugyanakkor Ő is ismerte a tűz másik arcát: a pillanatok alatt meggyulladó otthonokat, a percek alatt leégő búzatáblákat és a megperzselt bőr szagát. Ez is hétköznapi tapasztalat, amely mutatja, hogy a lángok elválaszthatatlanok a világtól. A Lélek – Krisztus kívánságára – velünk van. Lelkesít, tűzbe

Ha tüzet rakok, azt csak kijelölt helyen teszem, s használat után gondosan eloltom. A tűzrakási tilalmat mindig betartom.

A vulkánkitöréseknek számos negatív környezeti hatása van. Az izlandi tűzhányó 2010-ben naponta 150.000 tonna széndioxidot bocsátott ki a levegőbe. Az erre közlekedő repülőgépek viszont átlagosan több, mint 344.000 tonna széndioxiddal szennyezik a levegőt. A járatlárléssel így összességében 60%-kal kevesebb széndioxid került a levegőbe naponta.

hoz, új utakra indít. Ugyanakkor a Lélek csendes erejével is jelen van. Ott van láthatatlanul és mégis kézzelfoghatóan. Erőt ad a lelkünknek, ahogyan a természet elemei is segítik mindennapi életünket.

De megbecsüljük-e igazán a Lelket, melyre Jézus azt mondta, hogy bárcsak mindent tűzbe borítana? És megbecsüljük-e a tüzet, legyen az bár lelki természetű, akár olyan materiális, mint a mindent elemésztő lángok? Ahogyan nem élünk, nem élhetünk vissza a Lélek erejével, mert nem a mi birtokunkban van, úgy nem pazaroljuk azt az erőt sem, amit a természet nyújt nekünk! A Lélek nevében nem prédálhatjuk könnyelműen erőforrásainkat, mert Jézus *ebbe* a világba küldte el tüzeit!

Kerülöm a repülőgépek használatát: például nem választok olyan úticélt nyaralásomhoz, ahova repülővel kellene utazni.

Az utóbbi időben egyre szélsőséesebb az időjárásunk. Ezt többek között a rendkívül heves villámlással kísért nyári zivatarok formájában is tapasztalhattuk. A villámcsapás az épületekben, villamos hálózatokban kárt tehet, s meg kell tanulnunk ellenük védekezni, hiszen a károkat és sérüléseket odafigyeléssel jelentősen csökkenteni lehet.

## **Imádkozzunk!**

Lelket adó Urunk!

Hálásak vagyunk azért, hogy ismerhetünk Téged, és hogy te is a sajátjaidnak tekintesz bennünket.

Köszönjük, hogy Lelkedet adtad a világba. Köszönjük, hogy személyesen nekünk is újra és újra küldöd a Tüzet. Szeretnénk jól és bölcsen használni ezt az ajándékot, mert tudjuk, hogy fontos célok megvalósítására kaptuk.

Most, amikor arra gondolunk, hogy a Te tüzed mekkora hatalom, imádkozunk mindenkiért, akik még nem tapasztalták meg mindezt. Kérünk azért, hogy minél több embert vonj be a Lélek közösségébe, hogy együtt vehessük fel a küzdelmet a világ önzésével szemben. Miközben megbecsüljük a Te Lelkedet, emlékeztess arra, hogy földi javainkkal is bölcsen kell bánnunk, többek között nem prédálva az energiát és az ásványkincseket sem. Tudjuk, hogy a Te Lelked megerősít ebben minket, ezért dicsőítjük Őt minden napon.

Ámen.

Vihar esetén, vagy ha hosszabb időre elutazom, kihúzom az elektromos vezetékeket minden csatlakozóból.



A megújulóenergia-felhasználás területén Európában 2011-ben már a napenergiát hasznosító áramtermelés kerülhetett a harmadik helyre, a vízenergia és a szélenergia mögött. Magyarországon 2007 augusztusában telepítettek először napkollektort panelházra, a miskolci Avas egyik 50 lakásos házára.

A hétköznapi életben gyakran halljuk, hogy a tűz milyen fontos eszköz az ember kezében. A Bibliában leggyakrabban úgy találkozhatunk a tűzzel, mint amely eszköz Isten kezében. Sokszor Isten büntetésének közvetítője (például Sodoma és Gomora esetében 1Móz 19), máskor haragjának jelképe (Zsolt 89,47), vagy akár az ítélet eszköze (2Pt 3,7). Ugyanakkor a tűznek nemcsak pusztító szerepe lehet, de meg is tisztíthat, amint Ézsaiás próféta elhívásában is olvashatunk erről (Ézs 6,6-7).

A tűz máskor Isten megjelenésének kísérőjelensége, néha pedig jelenlétének szimbóluma is. Az Úr angyala tűz lángjában jelenik meg Mózesnek egy csipkebokor közepéből (2Móz 3), az Úr a népét éjjel tűzoszlopban vezeti (2Móz 13,21), tűzben száll le a Sinai hegyre (2Móz 19,18), tűzzel válaszol Illés kérésére (1Kir 18).

Ám az Úr nem azonos a tűzzel, s nem is található meg emberi kívánság szerint a tűzben, ahogyan Illés sem a tűzben találkozik az Úrral (1Kir 19,12).

Sétálok fél órát, közben nézem a földet a lábam alatt, s az eget a fejem felett, és üdvözlöm az ismerősöket, mosolygok az ismeretlenekre.

Portugália 2006-ban belekezdett a világ legnagyobb naperőmű rendszerének megépítésébe. A 11 megawatt teljesítményű Serpa naperőművet 5 éve működtetik, mely azóta évente 30.000 tonna üvegházhatású gáz kibocsátástól kíméli meg a Földet. Portugáliában így módon 1990 óta 34%-kal csökkentették a szén-dioxid kibocsátást.

*„A ránk bízott javakat – Isten csodálatos teremtését – meg kell védenünk, ez a mi felelősségünk.*

*- Minden munkatársunk aktívan vegye ki részét a környezeti kérdések megválaszolásában. Komolyan kell venni a környezeti továbbképzések lehetőségét.*

*- A környezeti elkötelezettséget az ígéhirdetésben és a gyülekezeti élet szervezésében is képviselni kell.*

*- Gyülekezetünkben környezetbarát technikát akarunk használni. Épületfelújítási és karbantartási munkáink esetében a környezettudatos vállalkozókat fogjuk keresni.*

*- A gyülekezet életében felhasznált alapanyagokat, termékeket a méltányos kereskedelmi hálózathoz szerezünk be. Lehetőség szerint a közelünkben származó termékeket választjuk, hogy ne terheljük felesleges szállítással a környezetet.*

*- Ökológiai céljaink megvalósításához átláthatóságot biztosítunk.*

*- Környezeti tevékenységünket dokumentáljuk, értékeljük és felülvizsgáljuk a folyamatos javulás szándékával.*

*- Céljaink megvalósítása érdekében környezeti csoportot hozunk létre a gyülekezetünkben, és munkáját támogatjuk.”*

(A Tostedt-i János Gyülekezet környezeti munkaprogramjának részlete)

Igyekszem napelemes töltőt vásárolni telefonomhoz, laptopomhoz.

Az illatosított gyertyák – és légfrissítők is – illékony szerves anyagokat bocsátanak ki. Ezek a levegőbe jutó anyagok gyakran tartalmaznak formaldehidet, kőolaj-desztillátumokat, limonént, alkoholt és észtereket, melyek magas koncentrációban szem- és légúti irritációt, fejfájást, szédülést és még memóriazavarokat is kiválthatnak.

A tűz birtokba vétele és használata emelte fel az emberiséget. A tűz ezért – még ha csak egészen parányi láng is – erre a hatalmas fordulatra emlékeztet.

René Magritte festményén a gyertya lángja nem fényt, hanem annak ellentétét, sötétséget áraszt. Ez a fizikai világban képtelenség, de a lelki élet területén lehetséges. Magritte képében – La fée ignorante (A tudatlan tündér) – részben utalást találunk a sötétség okára: az ismeretlentől félünk, és az ismeretlen olyan, mint egy sötétben megbúvó tárgy. A félelem lehet olyan erős, hogy a világosságot is képes sötétséggé változtatni. Jézus figyelmeztetése is erre mutat: „...a benned levő világosság sötétséggé ne legyen!” (Lk 11,35) Erre pedig azt az abszurd példát említi, amikor valaki a gyertya lángját véka alá akarja rejteni. (Lk 11,33-36)

A megszelídített tűz egész emberi civilizációnk jelképe. Elsötétülése lehetetlen, de lelki értelemben mégis megvalósulhat. A lelki elsötétedés a diszfunkcionalításra, a kultúrparancs – töltések be a földet és hajtsátok uralmatok alá (1Móz1,28) – totális félreértésére mutat. Nem lenne alaptalan ilyen értelemben az egész emberi civilizációval kapcsolatban a megtérés, a pálfordulás szükségességéről beszélni!

Kerüljük a mesterséges illatanyagokkal telített gyertyák használatát, mivel ezek nagy mennyiségben tartalmaznak káros vegyi anyagokat.

Egyre több kutatás hívja fel arra a figyelmet, hogy a paraffin alapú (kőolaj-származékból készült) gyertyák hosszan tartó használata káros lehet mind a környezetre, mind az egészségre. A gyertyák ugyanis nem égnék elég magas hőfokon ahhoz, hogy a benzol és a toluol veszélyes molekuláit felbontsák és elégessék, s így azokat könnyen belélegezhetjük.



Valódi méhviasz vagy szója alapú gyertyát vásárolok, amelyek nem tartalmaznak egészségre és környezetre veszélyes anyagokat.

A légszennyezésnek vannak természetes okai (például erdőtüzek, vulkánok, pollenek, lápok, mocsarak), de mi, emberek tesszük ezeket elviselhetetlenné. Az emberi tevékenységből a levegőbe kerülő szennyező anyagok ugyanis rátapadnak például a pollenek felületére, s velük együtt jutnak a szervezetünkbe, agresszívabbá téve a polleneket is.

## 4.

### Levegő

***„És amint beszálltak a hajóba, elült a szél.” (Mt 14,32)***

Az evangéliumokban többször találkozunk olyan képekkel, amelyek Jézus elemek feletti hatalmát mutatják meg. Elemeken kultúránkban a tűz, levegő, víz, föld négyest szoktuk érteni, de csak ritkán emlegetjük őket így. Akkor ismerünk rájuk jobban, ha „elemi károkról” beszélünk. Ezeken nincs hatalmunk. Építgetjük világunkat, házainkat, városainkat, amíg és ahogyan tudjuk, de a természet erői egy-egy konkrét formában, erőt vehetnek építményeinken. Ezek közt is legkiszámíthatatlanabb a többi elemi kárban is szerepet játszó levegő. Nemcsak a vihar különféle formáiban vesz részt a szél, hanem a felhőszakadásban, a tűzvész kialakulásában és terjedésében, a földcsuszamlásban is.

Nemcsak jól látható rombolást képes végezni, hanem sokszor a legalattomosabb formában hat ránk. Néhány évvel ezelőtt meghalt két fiatal bűvár fiú, akik egy tó vizében felfordult hajótestet akartak belülről megnézni. Ahogy meglátták, hogy a hajó-

Leülök a természetben egy fa alá, és figyelem az engem körülvevő, a tüdőmbe áramló, a testemet felfrissítő levegőt.

A globális felmelegedés következtében az északi-sarki jégtakaró olvadása drámai mértékűvé vált. Ha a melegedés tovább folytatódik, és a sarkköri övi tundra állandóan fagyott talaja egyre nagyobb mértékben felolvad, szén-dioxid és metán szabadul föl, ami tovább erősíti a felmelegedési folyamatot.

ban „levegő” van, levették maszkjukat, és levegő helyett a tó fenekén képződő mérges gázokat lélegezték be a hajótestből, ami ott egy nagy buborékként összegyűlt. De sok más példa is van. A csernobili atomerőmű-robbanás után többen Magyarországon is gyanútlanul tépték le a nagy levelű zöldségeket, ették meg őket és adtak belőle gyerekeiknek is. A salátával így nagy mennyiségű radioaktív port is elfogyasztottak, így a húszas éveik vége felé járó fiatalok közül többen viselik ennek a mérgezésnek nyomait ma is. Valamivel szelidebb példát is említhetünk: aki egy fárasztó nap után rendszeresen lemegy egy nagyvárosi parkba futni egy jót, a nagyvárosi levegő szennyezett levegőjének mélyebb és intenzívebb beszívásától előbb-utóbb betegebb lehet, mint a lustábbak.

Jézus ura az elemeknek, ura a levegőnek is. Máté evangéliumának történeteiben lecsendesíti a háborgó tengert. Akkor ezzel a tétével is arra bátorította a tanítványokat, hogy merjenek közösségben gondolkodni és őt követni. Ma bennünket vajon bátoríthatna-e azzal, hogy az ő nevében merjünk lemondani kényelemszeretetünk egy részéről? Volna-e erőnk az ő nevében kezdetben hetente legalább néhányszor, majd egyre többször tetteinkkel is tenni a levegő állapotának javulásáért? Autó helyett közösségi közlekedéssel, biciklizéssel vagy gyaloglással, amikor csak lehet? Akarunk-e úgy beszélni Jézusról egy-

Egyre többször választom a tömegközlekedési formákat, vagy a kerékpáros és gyalogos közlekedést.

A fővárosban a levegő részecskeszennyezése 2009-ben 69 napon, 2010-ben 87 napon, 2011-ben pedig 91 napon haladta meg az egészségügyi határértéket. Hasonlóan tragikus a nitrogén-dioxid szennyezettség, mely egy évben 18 alkalommal lehet magasabb az egészségügyi határértéknél, de 2012 első negyedében ez már 30 alkalommal történt meg.

mással, mint akinek hatalmát meglátjuk az elemekben is? Merünk-e úgy beszélni róla másokkal, mint akiknek nem mindegy, hogy mi lesz a tiszta levegővel, amelyből a fuvallat és szél, vagyis a Szentlélek jelképe is származik a szent nyelvekben?



Kerülöm a hajtógázzal működő aeroszolos szerek (dezodor, légfrissítő) használatát. Helyette légpumpás, vagy stift szereket választok.

Magyarországon évente 16 ezer ember hal meg idő előtt a részecskeszennyezés következtében. A nagyrészt a dízeljárművek által kibocsátott szennyezés a járművekre szerelt szűrőberendezéssel jelentősen csökkenthető. A részecskeszennyezés mértéke alapján Bukarest után Budapest a legrosszabb helyzetű európai nagyváros.

## **Imádkozzunk!**

Krisztus, Egek királya!

Hatalmat hirdetjük és a Te nevedet magasztaljuk mindazokért a csodákért, amelyek meg vannak írva az evangéliumokban. Hálát adunk azokért a hatalmas jelekért is, amelyekkel a mi életünkben jelezted erődöt és fenségedet.

Tudjuk, hogy ahogyan Ura vagy életünknek, úgy Ura vagy az egész világnak is. Egyetlen szó elég volt arra, hogy lecsillapodjon a hatalmas vihar. Mennyi vihart gerjesztettünk már az üvegházhatás növelésével? Kérünk Téged, szólj, hogy lecsillapodjanak azok a romboló hullámok is, amelyek a mi mértéktelenségünk miatt korbácsolódnak fel a világban. Mi, akik a Te tested vagyunk itt a Földön, egymásba kapaszkodva kell, hogy aktívan tegyünk a teremtett világért.

Arra kérünk most, hogy segíts kapcsolatokat létesíteni egymással. Vezess minket egymás felé, hogy rátalálva a testvérrre, rátaláljunk hangunkra is. Köszönjük, hogy biztatsz bennünket a közös munkára és hálát adunk a győzelem reménységéért is.

Ámen.

Az év során többször is tartok „autóböjtöt”, amikor napokig nem használom az autót.



Egy amerikai egyetem kutatói a gyerekek 55%-ának vérében találtak nikotinszármazékot, a szülőknek azonban csak 13%-a tudott arról, hogy gyereke passzív dohányzásnak volt kitéve. Olyan forrásokból is származhat a dohányfüst, amelyekre a szülők nem is gondolnak: például az épületek falaiból vagy bútorzatából, ha ott korábban cigarettáztak.

A Biblia embere többféle szelet ismert hazájában. A nyugati szél enyhülést és csapadékot hozott a száraz időszakban, míg a keleti (vagy déli) szél forróságot, szárazságot hozott ősszel és tavasszal, télen pedig hideg levegőt. Utóbbi okozta a forgószeleket is (Jób 1,19), esetenként sáskafelhőkkel borította a földet (2Móz 10,13), máskor a puszta homokját szórta a területre és hőséget okozott (Lk 12,55).

Isten ezt a természeti erőt is – éppúgy, mint a többit – a szolgálatába tudja állítani (Zsolt 18,11). Gyakran Isten ítéletét hasonlítják össze a szél erejével és hatalmával (Ézs 64,5), de a mulandóságra és a hiábavalóságra is utalhat (Jób 7,7).

A szél titokzatossága a Szentlélekéhez hasonló (Jn 3,8), de a szélnek ez a tulajdonsága nem áll ellentmondásban Isten mindenhatóságával és mindentudásával, hiszen Isten még a szélnek is parancsol (Zsolt 135,7 vagy Mk 4,41).

Kerülöm a dohányzó helyeket, mert a passzív dohányzás következménye is lehet például a légzőrendszer problémája, fülfertőzés és asztma.

Egy nemzetközi kutatás szerint nagyobb a kettes típusú diabétesz kialakulásának kockázata azoknál, akik nagy forgalmú utak mellett élnek. A tanulmány szerint az olyan környezeti tényezők, mint a levegő szennyezettsége és növényvédő szerekkel való terheltsége körülbelül 20%-kal gyakrabban okozhatnak inzulinrezisztenciát és diabéteszt.

*„A vásárlóknak arra kellene gazdasági hatalmukat felhasználniuk, hogy olyan termékek előállítását serkentsék, melyek szükségesek és hasznosak, és egyidejűleg gyártásuk vagy felhasználásuk során a környezet károsítása elkerülhető. Az olyan termékek vásárlását, melyek előállítása közben a dolgozókat életkoruk, nemük vagy gazdasági helyzetük miatt kizsákmányolták, kerülni kell. A fogyasztók az áruk és a szolgáltatások igénybevétele során azt mérlegeljék, hogy vajon ezzel az életminőség javulását, vagy inkább az anyagi javak korlátok nélküli gyártását segítik elő. Arra buzdítjuk a fogyasztókat, beleértve gyülekezeteinket és egyházi szervezeteinket is, hogy fogjanak össze e cél elérése érdekében, és adjanak nyomatékot a káros gazdasági, szociális és ökológiai gyakorlatok miatti elégedetlenségüknek olyan megfelelő eszközökkel, mint a bojkott, felszólító levelek, közös határozatok és a nyilvánosság. Ezek a módszerek használhatók pl. a jobb televízió- és rádióprogramok elérése érdekében is.”*

(Metodista egyház, Szociális alapelvek, 4.4.)

Igyekszem több időt tölteni a természetben, távol a várostól és a forgalmas helyektől, s kevesebbet tartózkodni a lakásban.

Az avarégetés rendkívül káros a környezetre és az emberi egészségre is. Nagy mennyiségben keletkeznek rákkeltő részecskék, tüdőkárosító nitrogén-oxidok, szén-monoxid, és az egyik legmérgezőbb anyag, a benz-a-pirén. Egy nagyobb kupac avar 6 órás égésével annyi szállópor keletkezik, mint 250 autóbusz 24 órás folyamatos közlekedése során.

A levegő birtokba vétele sokáig csak álom volt az emberiség számára, ezért is tekintett csodálattal a madarakra, akik uralták a levegőget. A transzcendencia fogalmai, jelképei az éghez és a levegőhöz kapcsolódnak. Egy száraz ágon lógni a semmibe, a „levegőégbe”, ahol semmi sem tart meg minket, ha törésre és zuhanásra kerül a sor – ijesztő, sőt nyomasztó helyzet. Ám a Francisco Goya grafikáján látható alakoknak ez ellen mintha lenne ellenszerük. Olyan nyugodtan gubbasztanak ezen a száraz ágon, mintha pozíciójuk teljesen stabil volna. Bennünket, külső szemlélőket az alakok konkrét helyzete és magabiztossága mosolyra fakaszt – ennek a rajznak részben ez is a célja.

A „légből kapott” kifejezést olyan tartalmakra mondjuk jelzőként, melyek nélkülözik a kellő megalapozottságot. A rajzon kiválik a többi alak közül egy, aki – bár fejét elfedi, de – kézmozdulataiból egyfajta tanítónak, szónoknak tűnik. Mintha az ő tanításainak hatására feledkeznének el hívei a bármikor bekövetkező katasztrófáról, a száraz ág eltöréséről.

Az egyház történetében sorozatosan léptek fel olyan szélsőséges rajongó csoportok, szekták, akik képesek voltak rávenni követőiket a nyilvánvaló realitás figyelmen kívül hagyására is. Az egyházak mai összefogása, a környezetügy komolyan vétele és a közös cselekvés lehetőségeinek keresése – jó értelemben

A kertemben, és a gyülekezeti épületek kertjeiben keletkező avart nem égetjük el, hanem komposztáljuk vagy elszállítatjuk.

Kályhában, kandallóban tilos égetni vegyszerrel vagy festékkel kezelt fát, farostlemezt, nedves (friss) fát, műanyagot, gumit. Ezek égetésekor nem csak a környezetet szennyezzük, de rákot vagy más súlyos egészségkárosodást is előidéző mérgező anyagok szabadulhatnak fel.

épp az ellentéte ennek.



Csak engedélyezett tüzelőanyagokkal fütök (tűzifa, fabrikett, pellet, szén, koksztb.).

A Természetvédelmi Világszövetség Vörös Listáján a veszélyeztetett és a kihalással fenyegetett fajokat sorolják fel. A 2010-es változat szerint 1859 állat-, 1701 növény-, 2 gomba- és 4 barnamoszatfaj van kihalófélben Földünkön, veszélyeztetett pedig további 2754 állat-, 2464 növény-, 1 gomba- és 1 barnamoszatfaj. Ez összesen 8786 faj.

## 5.

### Növények

*Nézzétek a liliumokat (Lk 12,27)*

*Nézzétek meg a fügefát és a fákat mind (Lk 21,29)*

És látta Isten, hogy ez jó – olvassuk Isten véleményét a földet betöltő vegetáció láttán. A teremtés harmadik egységéről szóló beszámoló kulcskifejezése, hogy a megalkotott növényzet „küldetése” a mag és gyümölcsstermés. „És úgy történt.” A teremtő különleges szándéka a teremtés folyamatában éppen a növények életében mutatkozott meg elsőként: elhaló, de életet adó mag, sokszoros, sokakat éltető gyümölcsökkel. Újszövetségi gondolat az Ószövetség első mondatai között.

A zsoltárimádságok között ugyancsak első helyen szerepel a gyümölcsöt hozó növény: a folyóvíz mellé ültetett és idejében termő fa. A Biblia egyik legszebb, legérthetőbb megfogalmazása ez az ember számára felajánlott életútról, a boldogságról. Elgondolkodtató, hogy az Úr törvényének betöltése, az abban való élet éppen egy növényhez hasonlít. Isten szemében a

Felkutatom a helyi természetvédelmi kezdeményezéseket, tájékozodom munkájukról, s végiggondolom, mit tehetek én a természet védelméért.

A magyar növényvilág kutatói a 19. század óta foglalkoznak a fajok veszélyeztetettségével. 1978-ban még csak egyetlen hazai növény szerepelt a nemzetközi Vörös Listán, 1998-ban már 31. Magyarországon az elmúlt 20 év alatt a kipusztult vagy kipusztulással fenyegetett edényes növényfajok száma 110%-kal nőtt.

vegetáció tehát nem véletlen melléktermék. Sokkal inkább az isteni terv része, „isteni példázat”, hatalmas ajándék. Amikor a teremtő Úr a benne élő embert szemléli, akkor a jó helyre ültetett, folyamatosan növekedő, gyümölcstermő fa elevenedik meg előtte.

Jézus, aki megváltói tervvel és üzenettel érkezett embervilágunkba, rendkívüli mértékben ismeri, érti és használja a növényvilág és a mezőgazdaság fogalmait, képeit: Isten országáról szólva aratásról, magvetőről, búzáról, konkolyról és mustármagról beszél. A Mindenható gondoskodását a liliomok virágára mutatva hirdeti. (Lk 12,27) Testét a gabonából készített kenyérként (Jn 6,51), véréát a szőlő gyümölcséeként (Jn 15,5) mutatja be tanítványainak.



Magyarországon közel 30 arborétum található, ezek közül meglátogatok egyet.

A bánáti bazsarózsa kárpát-medencei bennszülött (endemikus) faj. Becslések szerint a Kelet-Mecsekben él a faj világállományának 90%-a. Fennmaradását veszélyeztető tényezők a helytelen erdőművelés (száraz fák kivágása, tájidegen fafajok telepítése), az élőhelyén végzett földmunkák, becserjésedés és a kirándulók virágszedése.

A növények csendjében, egy kertben, olajfák között imádkozza át utolsó éjszakáját, hogy aztán másnap meggörnyedve vállain hordja a megváltás útján a fát, amelyről minden embernek a kereszthalála jut eszébe. Jézus megváltói útja elválaszthatatlanul egybe lett szöve a természettel, a gyümölcscsel, és a fával, amely idejében hozta gyümölcsét.

Egy amerikai mese három kicsiny fácska álmát mondja el. Az első kincsesládaként a világ gazdagságát akarta hordozni. A második hatalmas hajóként királyokat kívánt célba juttatni. A harmadik az eget szerette volna érinteni, s az arra járókat Istenhez vezetni. Mindhármuk álma teljesült, bár mindegyikük sorsa másként alakult, mint gondolták. Az elsőből vályú lett Betlehemben, melybe Mária fektette gyermekét. A második szerény halászbárkaként tanúja volt, ahogy a világ királya vihart csendesített. A harmadikból gerendák készültek, s Jézus karjait szegezték hozzá. Ő az eget érintette, és mindenkor Istenre mutatott.

Az ember számára a megváltás üzenetét hordozhatja a növényvilág is, ha biblikusan szemléljük és Krisztusi módon élünk benne. Rajtunk áll, hogy elpusztítjuk, vagy gyümölcstermő életet tanulunk "tőle".

Olyan népdalokat keresek, amelyekben szerepel a bazsarózsa.

A Szársomlyó hegy hetvennél is több védett növénynek ad menedéket. Többek között a magyar kikerics is csak itt él, amely az első, hatóságilag védett növény volt hazánkban. Képe díszítette a régi kétforintos érmét. Védettséget 1944-ben hirdették ki. Mindössze két populációja élt a hegyen, de a nagyharsányi populáció már a kőbányászat áldozata lett.

## **Imádkozzunk!**

Jézus, Mesterünk és Gazdánk!

Bocsáss meg nekünk, hogy nem voltunk jó munkásaid! Te elhívtál, tanítottál, biztattál bennünket, de mi elrontottuk a reánk bízott feladatot. Reánk bíztad az Édenkertet, de mi bűneinkkel megfertőztük azt, elrontva mindazt, amire eredetileg azt mondtad, hogy „jó”.

Halljuk azonban hívó szavad és tudjuk, hogy mi a kötelességünk a Te „kerted” munkásaiként. Látjuk a természet szenvedését, a növényvilág pusztulását, mindazt, ami kedves neked, de eltűnhet a Föld felszínéről. Ezért elkötelezzük magunkat, hogy aktívan tenni fogunk azért, hogy az a gazdagság, amely körülvesz bennünket megmaradhasson gyermekeinknek, unokáinknak.

Taníts minket arra, hogy mi is annyira szeressük és tiszteljük a növényeket, ahogyan Te tetted. Lakjunk bár városban vagy falun, taníts minket, hogy megbecsüljük azt az ajándékot, amit a föld ad számunkra, tudva azt, hogy ebben a Te ajándékaidat láthatjuk. Ebben segíts meg bennünket!

Ámen.

Látogassunk el Villányba, a háromezer éve lakott területre: fedezzük fel természeti kincseit, ízleljük meg a híres borvidék zamatait!



Szomorú látvány fogadja a Magas-Tátrába érkezőket: a hegység lucfenyő-erdői hatalmas területeken pusztulnak el. 2004 őszén orkánszerű szél csavarta ki a fák egynegyedét. Azóta a szárazság tovább tizedelte a fenyveseket, a talaj összetétele átalakult, és vésszesen elszaporodtak a szúrások. A szúinváziót úgy tűnik, lehetetlen feltartóztatni.

A Biblia a növények rendkívüli sokféleségét ismeri, számos növényfajról olvashatunk. A fák közül megtalálható benne az akác, alma, boróka, cédrus, ciprus, cser, datolyapálma, dió, ében, eper, fenyő, fűz, gesztenye, gófer, gránátalma, hanga, kóris, lótusz, mandula, nyár, olaj, szentjánoskenyér, tamariskusz (vagy tamariska), tölgy, vadfüge. Egyes jelentősebb eseményről tanúskodó fáknak olykor nevet is adtak (1Sám 10,3), s a fák tulajdonságait gyakran példázatok alapjaiként is használták (Bír 9).

A Bibliában szereplő bokrok között felsorolhatjuk a borostyánt, csipkebokrot, galagonyabokrot, mirtuszt, reketyebokrot; a virágok közé pedig bekerülhet a ciprusfűrt, liliom, nárcisz, őszike, rózsa, és a különböző mezei virágok.

Számos haszonnövényről (árpa, bab, búza, dinnye, hagyma, köles, len, lencse, szőlő, tönköly) is olvashatunk a Bibliában.

A gyógynövények és fűszernövények közül pedig olvashatunk az izsóp, kapor, koriander, kömény, mandragóra, menta, mirha, mustár, nárdus, sáfrány, üröm értékeiről, használatáról, szerepéről.

Az erdőállományt is védve takarékosan bánok a papírral, például mindkét oldalára írok. Újrapapírt vásárolok, s a használt papírt szelektíven gyűjtöm.

Kaliforniában található a világ ma ismert egyik legidősebb élőlénye, egy simatűjű szálkásfenyő, a Matuzsálem-fa, amely a fából vett minták szerint idén 4843–4844 éves. A Matuzsálemnél is öregebb volt az ugyanabból a fajból származó Prométheusz-fa, amelyet 1964-ben kutatási célból kivágtak. Az eset már akkor is hatalmas felháborodást váltott ki.

*„Valaha talán elképzelhető volt elsősorban a gazdaságra bízni a gazdagság előteremtését, s majd utóbb a politikára róni, hogy elossa ezt a gazdagságot. Ma ez sokkal nehezebb, tekintettel arra az adottságra, hogy a gazdasági tevékenység többé nincs földrajzi határok közé szorítva, míg a kormányzatok hatalma továbbra is elsősorban lokális jellegű. Így az igazságosság szabályaira már kezdettől, a gazdasági folyamatok kibontakozásával párhuzamosan oda kell figyelni, nem pedig majd utána vagy csak mellékesen.*

*Szükséges továbbá, hogy a piacon belül lehetőség nyíljon olyan személyek gazdasági tevékenységére, akik szabadon úgy döntenek, hogy a tisztán profitorientált szemlélettől eltérő elvek szerint alakítják a maguk tevékenységét – anélkül, hogy emiatt a gazdasági haszon előállításáról lemondanának. Számos világi indíttatású gazdasági szereplő igazolja ennek konkrét lehetőségét.”*

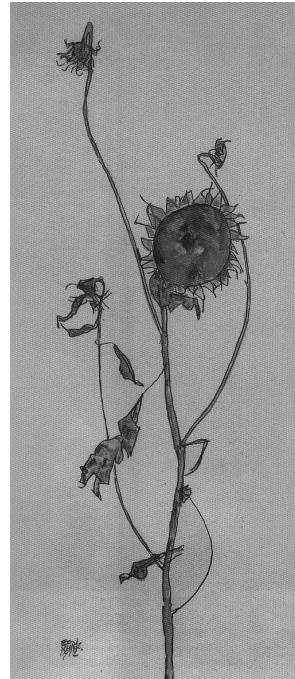
(XVI. Benedek pápa, Caritas in Veritate kezdetű enciklika, 37.)

Kilépek a szobámból, és saját gondolataim világából is. Megosztom másokkal, idősebbekkel és fiatalabbakkal is a kérdéseimet.

Kutatások igazolják, hogy a génmódosított növények nemcsak egészségünkre lehetnek károsak, hanem a környezetre is. Ugyanis ha egyszer egy területre odakerültek, akkor utána már nem lehet megakadályozni terjedésüket. A génmódosított növények, mint ellenállóbb fajok így felboríthatják a természet ökológiai egyensúlyát.

A napraforgó Vincent van Gogh-nak köszönhetően 1888 óta a képzőművészet egy megkerülhetetlen motívumává vált. Van Gogh annyira szerette ezt a növényt, hogy amikor barátja, Paul Gauguin kialakított neki egy szobát Arles-ban, akkor a van Gogh által már belakott úgynevezett „Déli Műhely” falát is a saját, napraforgókat ábrázoló képeivel díszítette. Van Gogh számára a napraforgó Isten életet adó erejének, a Napban és annak sárgán sugárzó fényében és melegében való manifesztációját hozta.

Egon Schiele napraforgója egészen más. Szára, levelei, virága teljesen elszáradt, az egész növény törékeny kóró csupán, mely az elmúlást és a halált juttatja eszünkbe. Schiele művészetét mélyen áthatja a halál tapasztalata: 15 évesen vesztette el édesapját, és rövid élete utolsó évében, huszonnyolc éves korában elvesztette atyai barátját Gustav Klimtet is, majd ezek után



Helyi terméket vásárolok, helyi termékből készítek ételt.

A Kárpát-medence sajátos éghajlata beltartalomban speciálisan gazdaggá teszi a hazai gyógynövényeket, amelyek között a természetett fajok éppúgy megtalálhatóak, mint a természetben gyűjtöttek. Külföldről behozott fekete tea helyett inkább a hazai gyógynövénykínálatból választok: például menta, hársfa, bodza, citromfű vagy kakukkfű teát.

feleségét, és végül pár nap múlva őt is elragadta a spanyolnátha. A száraz földből kiálló kóró, vagy gyökér a Biblia megváltással kapcsolatos igéi közül az egyik legfontosabb, melyről Ézsaiás prófétánál olvashatunk az 53. fejezetben. Arról szól, hogy ezen a kiszáradt kórón, vagyis az ahhoz hasonlított emberen keresztül fogja Isten megmutatni megváltói hatalmát. Jézus, akiben hitünk szerint ez a prófécia teljesült, maga is a növény magjának sorsán keresztül mondja el az élet paradoxonát és a megváltás titkát: Ha a mag nem esik a földbe és nem hal el, egymaga marad, de ha elhal, sokszoros termést hoz. (Jn 12,20)

Megismerem a fent felsorolt gyógynövények jótékony hatásait, és használom ezeket, ha szükséges.

A kétéltűek a legkezdetlegesebb szárazföldi gerinces állatok. Közülük a Kárpát-medencében megtalálhatók a békák, varangyok, götéek és szalamandrák. Magyarországon minden kétéltű faj védett. Ma élő minden harmadik fajukat a kihalás fenyegeti. A kétéltűekre nagy veszélyt jelentenek a felmelegedés, a fertőzések és a forgalmas autóutak.

## 6.

### Állatok

***„Menjetek az előttetek levő faluba, és mindjárt, amint beértek, találtok egy szamárcsikót megkötve....: oldjátok el, és hozzátok ide. Ha pedig valaki megkérdezi tőletek: Miért teszitek ezt? - mondjátok, hogy az Úrnak van szüksége rá, de azonnal vissza is küldi.” (Mk 11,2-3)***

Ornitológus szakemberek idén – egy madárvédelmi program keretében – webkamerát rögzítettek egy hazai kerecsensólyomfészek mellé, és az interneten is nyomon követhetővé tették a költést és a fiókák fejlődését. Tanulságos, hogy egy ilyen „testközelbe hozott természet-darabra” hogyan reagáltak az internetezők. Rengeteg értékes hozzászólás mellett az is látszott, milyen veszélyes leragadnunk a „jaj, de aranyos kismadarak!” típusú érzelmi megközelítésnél. Ez leginkább akkor derült ki, amikor a fiókák annak rendje-módja szerint kirepültek, a nézők egy része pedig – félresiklott „szülői” érzésektől fűtve, és magát a „madárkák megmentőjének” képzelve – elképesztő

Egy nyári estén elsétálok egy vízpartra, és hallgatom a békák kuruttyolását. A kertemet „békabarát” kertté teszem.

A rákosi vipera Európa egyik legveszélyeztetettebb gerinces állata, közvetlenül a kipusztulás szélén áll. Megőrzésének egyedüli felelőse Magyarország, mivel megőrizhető populációi már csak itt maradtak fenn. A teljes állomány 500 egyed alatt valószínűsíthető. 2004-ben indult a fejmegőrzési program, melyet nemzetközi szinten is pozitívan értékelnek.

összeesküvés-elméleteket is kész volt gyártani, hogy (szórakozása? vélt védelmezői szerepe? eltűnéséért) valakit okolhasson. Igen: a természet szép vagy épp nekünk hasznos jelenségeinek élvezete még messze nem *természetvédelem* (s *állatvédelemnek* is kevés); de még a természetvédelem sem esik egybe a *környezetvédelemmel*, az pedig még mindig nem a *teremtésvédelemmel*. Ez utóbbi ugyanis már a természetfölöttire, a Teremtőre is tekintettel van, és, ha kell, helyreteszi bennünk, hogy nem „megmentők” vagyunk, csak gondozással megbízottak (vö. 1Móz/Ter 2,15).



Jézus körülbelül harmincféle állatról beszélt. A Bibliát lapozgatva összeírom, melyekről.

A csíkos boglárka nevű lepke populációi az utóbbi 25 évben Európá-  
szerte megfogyatkoztak. A Vörös Lista 1982 óta a kipusztulás közvetlen  
veszélyével fenyegetett állatok közé sorolja. Ma már csak pár tucat  
példánya él Magyarországon. Megfogyatkozásának oka életterének  
drasztikus csökkenésében keresendő.

Jézus az evangéliumban nem „webkamerán keresztül” nézi az  
állatokat. Az ő isteni világtképében minden és mindenki – a  
teremtő Szeretet által kijelölt – helyén van. Amikor állatokat  
hoz példának azért, hogy Isten emberszeretetét bemutassa (pl.:  
„Ugye két verebet adnak egy filléren? S Atyátok tudta nélkül  
egy sem esik le a földre.” Mt 10,29), a teremtés szépségén túl  
annak az Úrtól alkotott és őrzött szeretet-rendjére is rámutat.  
Amikor „használja” az állatokat (például a szamarat), azért  
teszi, hogy üdvözítő küldetését teljesítse. Többet tesz az állato-  
kért bárki állatvédőnél azzal, hogy az embert igyekszik eredeti  
teremtés-örzői küldetéséhez vissza- (más szóval Isten Orszá-  
gába előre)vezetni – ami után az egész természet sóvárog (Róm  
8,19). S ő maga úgy szeret, hogy ezzel mindjárt mindent, ami-  
vel kapcsolatba lép, egységbe fog, isteni fénybe emel, meg-  
szentel, átváltoztat, (új) helyre tesz. Evangéliumának tágas  
teremtés-látása a mi megmentésünk.

Ha tehetem, ellátogatok a Fővárosi Állat - és Növénykertbe, ahol nyáron  
a lepkeházban közel 45 lepkefaj hatszáz egyedét lehet megfigyelni.

A csíkos szöcskegér a Kárpát-medence kisméltója, valószínűsíthető, hogy a világhatalom 80-100%-a ezen a területen él. Rejtőzködő életmódja miatt nagyon nehezen figyelhető meg, sokáig kihaltak hitték. Pár évvel ezelőtt sikerült újra megfigyelni ezt a rágcslót, amely ma már valószínűleg csak a Borsodi-Mezőségben található meg az egész világon..

## **Imádkozzunk!**

**Jézus Krisztus, Mindenség Királya!**

Ahogy körbenézünk a világban, láthatjuk az állatvilág kifogyhatatlan gazdagságát, amely ma is Teremtő Atyánk jóságára emlékeztet bennünket.

Arra kérünk Téged, hogy járj közben Nála minden ügyes-bajos dolgainkban, de különösen is foháskodj értünk, hogy legyen erőnk megállítani a pusztulás folyamatát. Mi félreértettük a parancsot, hogy „uralkodjunk mindenben, ami él” és azt gondoltuk, következmények nélkül kizsákmányolhatjuk ezt a földet. Valójában Te vagy a Mindenség Királya. Tiéd a hatalom mennyen és földön.

Légy most kegyes, amíg vissza nem térsz ítélni élőket és holtakat, segíts abban, hogy kézzelfoghatóan is tegyünk mindannyiunk otthonáért. Ahogyan Te bensőséges kapcsolatban tudtál lenni még az állatokkal is, és ahogyan életedet végigkísérte a természet közelsége, úgy lehessünk mi is odaszántak a természet iránt. Add ehhez a te Lelked segítségét!

Ámen.

Végiggondolom, hogy mely állatfajokat láttam már régen, és miért.



A globális felmelegedés és a hó hiánya miatt az alpesi sípályákról Közép- és Kelet-Európa hegységeibe kerülhetnének át az új európai síközpontok. Ezek azonban súlyosan veszélyeztetnék Európa legnagyobb hiúz-, farkas- és barnamedve populációját, mert az infrastruktúra kialakítása az állatok élőhelyének feldarabolásával és megszűnésével járna.

A Biblia első lapjain olvasható teremtéstörténet az állatokat négy nagy csoportba sorolja: vízi állatok, madarak, szárazföldi állatok, csúszómászók (1Móz 1,21-25). Az állatok az emberrel, mindenféle teremtménnyel, s az egész teremtett világgal együtt Isten dicsőítésére rendeltettek (Zsolt 148).

Az ember és az állatok kapcsolata a Biblia szerint közeli (1Móz 1,24-31), de mégis áthidalhatatlan, mert Isten az embert a maga képére és hasonlatosságára teremtette (1Móz 1,26). A Biblia néha az állatok egyes jó tulajdonságait állítja példaképpül az ember elé (Ézs 1,3; Péld 6,6-11; Mt 10,16). Az embert az Istentől kapott méltósága különbözteti meg az állatoktól (Tit 1,12), s a leginkább akkor távolodik el ettől, amikor az állatokat imádja (Róm 1,22-25).

A Bibliában száznál is többféle állatról olvashatunk, olyanokról is, mint bagoly, béka, bolha, bölény, daru, denevér, fecske, gólya, hiéna, kaméleon, keselyű, légy, medve, nyúl, őz, párduc, pelikán, pióca, rigó, vakond, víziló, vöcsök, zebra.

Megpróbálók takarékosabban fűteni télen. 1 Celsiusfok hőmérsékletcsökkentés 5-6% fűtőenergia megtakarítását eredményezi.

A harkányi homokbánya üregeiben már évtizedek óta fészkel a fokozottan védett madárfaj, a gyurgyalag. A bánya bezárásakor egy partfalszakaszt azért hagytak meg, hogy a madarak továbbra is ott fészkelhessenek. Idén tavasszal ismeretlen tettes 15 üreget zárt el leveles faágakkal, miközben a szülőmadarak a tojásokat költötték az üregekben.

*„Minden vallás egyetért a Föld és a természet mint egész megőrzésének szükségességében, valamint kihangsúlyozzák a védelmüket célzó konkrét tettek sürgősségét. A környezetszennyezést és a környezettel való nemtörődöm bánásmódot bűnnek kell tekinteni.*

*A bűn új definíciója sokkal messzebbre megy, mint amit napjainkig bűnnek tekintettek. Olyan cselekedetek tartoznak ide, amelyek*

- állat- és növényfajok kipusztulásához vezetnek;*
- a genetikai változatosság csökkenését idézik elő;*
- szennyezik a hidroszférát, a litoszférát vagy az atmoszférát;*
- a természetes élőhelyek és a hagyományos életformák pusztulását okozzák.”*

(Hét Patmoszi Javaslat, 1., I. Bartholomeiosz Konstantinápolyi Pátriárka)

Ha állatkínzást tapasztalok, bejelentem a rendőrségen, akár névtelenül is!

A verebek is hasznos állatok: számos gyomnövény magvát fogyasztják, fiókáikat pedig a növénytermesztésre káros rovarokkal táplálják. A növényvédőszeres és rovarirtók használatával mára Nyugat-Európa veréb állománya drasztikusan lecsökkent, Angliában például már ritkaságnak számítanak. A mezei verebet már hazánkban is védetté nyilvánították.



Pablo Picasso e korai, 1905-ös festményén egy olyan cirkuszban dolgozó családot választott modellül, ahol az apa hol az akrobata, hol a harlequin jelmezét ölti magára. Ezek között Picasso festményein csak annyi különbség van, hogy a harlequin jelmez haránt-kockás, míg az akrobata jelmez egyszínű. A hierarchikusan megformált kom-

Kertemet madárbarát kertté alakítom. A madaraknak élelmet, fészkelőhelyet adó fákat, bokrokat telepítek, nyáron itatót, télen etetőt helyezek ki, és megfigyelem a madarakat.

Háziállatok is kerülhetnek a kihálás szélére: az őshonos bivaly, számos juhféle, és több mint 50-féle szárnyas számít veszélyeztetett állatnak Erdélyben. Ennek okai a futószalagszerű termelés nagyobb húshozama, a távoli országokból érkező olcsóbb hústermék, és a hagyományos állattenyésztési módszerek jóval kisebb mértékű támogatottsága.

pozíció legtetején az apa, a férfi, majd sorban az anya, a fiúgyermek és a majom következik. Minden szem a gyermekre szegeződik, aki Leonardo da Vinci Keresztelő Jánost ábrázoló festményének felfelé mutató gesztusát idézi. Az egész kompozíció a középkorban oly gyakran témának választott szentcsalád-ábrázolásokkal mutat rokonságot: a középpontban lévő gyermek, és az állat szerepeltetése is erre utal. Ám Picasso képén egyáltalán nem a hagyományos betlehemi állatfarm tűnik fel – ökör, bárány, szamár nem látható – hanem egy majom, mégpedig egy pávián, aki a gyermekkel együtt történő ábrázolásban az emberi nem létrejöttével kapcsolatos kérdéseket feszegeti: honnan indultunk, milyen kérdéseket hordozunk, hogyan határoznak meg ősztöneink?

De a kérdések mellett itt van a felelősség is: a felelősség azokért a teremtményekért, akik az általunk okozott környezeti krízis miatt kerültek bajba. Picasso festményén a pávián segélykérő, esdeklő tekintete az egész állatvilág nevében folya-modik a teremtés koronájához. A hierarchia tetején álló férfi pedig a maga akrobata-Harlequin mivoltában a „teremtés koronája-eszmény” újraértelmezésére buzdít, mely majd Georges Rouault harlequin-Krisztus ábrázolásaiban folytatódik.

Vásárlással is elősegíthetem a háziállatok biodiverzitásának fennmaradását: hazai, őshonos háziállatokból készült élelmiszert vásárolok.

A karbonlábnyom egy olyan mérték, amellyel egy személy, egy vállalat, egy intézmény, egy fesztivál, vagy akár egy termék teljes üvegházhatású gáz kibocsátását mérik. Meghatározó tényezők lehetnek például a termék szállítása vagy az intézmény dolgozóinak munkába járása, a meleg víz és az elektromos áram előállítása.

## 7.

### Ember

***„Menjetek ti is a szőlőbe!” (Mt 20,7)***

Az Istentől az ember számára adott küldetést abban a kifejezésben is összefoglalhatjuk, hogy az ember nem más, mint „teremtett társ-teremtő”. „Teremtett”, mert az ember éppúgy Isten teremtése, mint az egész világ, s a földön található minden élőlény. Teremtett mivoltunkban nem különbözünk sem az állatoktól, sem a növényektől. A különbséget a keresztyén tanítás alapján a társ-teremtőség segítségével is megfogalmazhatjuk: teremtői lehetőséget kaptunk, melyet mindenki saját képessége, tehetsége, tudása területén bontakoztathat ki. Ahhoz, hogy ez a teremtői képesség ne pusztításban mutakozzon meg, figyelniünk kell a „társ” előtagra is. Hogyan kellene megélnünk társ-teremtőségünket? Erre a kérdésre is Jézus élete és tanítása ad választ nekünk.

Jézus az egész teremtett világgal szoros kapcsolatban él. Nem csupán háttérként tekint a növény- és állatvilágra, vagy a természeti elemekre. Jézus egyszerre figyel Istenre és tudatosan él

Nem vásárlak felesleges holmit, megbecsülöm azt, amim van.  
Nem veszek új eszközt addig, amíg a régi megjavítható.

Az „éghajlati igazságosság” fogalmában kapcsolatba kerülnek egymással az éghajlatváltozást okozó és az azt elszenvedő emberek.

Megvalósulásának feltételei közé tartoznak a társadalmi igazságosság, a szegénység megszüntetése, a fejlődéshez való jog, a megújuló energiaforrások fejlesztése, az önkorlátozás etikájára épülő gazdálkodás.

a teremtett világban. Tudatosan mutat tanításában a növényekre és az állatokra, határozott céllal mutat példát a természeti elemekkel való együttélésre.

A szőlősgazdáról szóló példázat egyik üzenete az, hogy a tétlenségből Isten a saját szőlőskertjébe hív minket azért, hogy gondozzuk a teremtett világot. Van, aki ezt a hívást hamarabb meghallja, s van, aki később. A kérdés most az, hogy melyik csoporthoz tartozunk?

Mi, a korán elhívottak talán túl büszkék vagyunk magunkra, amiért rögtön elhívtak minket a munkára. Talán büszkeségünk-ből adódóan saját munkánkat is túl sokra értékeljük, s azt hisz-szük, hogy jobban dolgozunk, mint azok, akik csak a végén csatlakoznak hozzánk.

Mi, csak rövid ideig várákozók könnyen ítéljük meg a végig ott maradókat: „ők a kényelmesek, lassúak, kevésbé szorgalmasak.” Pedig milyen nehéz lehet nekik végignézni mások kiválasztását, „sikerét”! S persze az is előfordulhat, hogy valaki nem lustaságból nem állt eddig munkába, hanem azért kerül rá később a sor, mert délelőtt még máshol dolgozott.

Mi, sokáig várákozók könnyen azt gondoljuk, hogy az utolsó órában már nincs értelme elindulni. Az utolsó órában miért is kezdjen el dolgozni a munkás? Talán mire kiér a szőlőbe, már csak feleannyi ideje marad a hatékony munkára. Talán még el

Használt ruháimat, berendezéseimet nem dobom ki, hanem odaadom a rászorulóknak, vagy elcserélem valakivel.

A Föld lakossága évente 70 millió fővel növekszik. Az ezredfordulón még 6 milliárd volt az emberiség létszáma, az ENSZ Népesedési Alapjának számítása szerint pedig 2011 október 31-én léptük át a 7 milliárd főt. Ha a népesedés ilyen ütemben folytatódik, akkor 2100-ra már 10 milliárdan leszünk a bolygón.

sem tud igazán fáradni a rövid munkaidő alatt.

Vajon mi érdemlegeset lehet tenni még az utolsó órában?

Jézus társ-kapcsolatban él mindennel és mindenkivel. Még az utolsó órában is, az utolsó pillanatban is, a reménytelennek tűnő helyzetben is, a pusztulás szélén is.

Számára nem reménytelen, nem felesleges az utolsó órában megkezdett munka! Számára nem értéktelen a csak egy órán át végzett munka sem!

Dolgozzunk ma mi is a szőlőjében!



Beszélgetek ma valakivel, akivel nem szoktam, s aki örülne a figyelmességemnek: a postással, egy eladóval, vagy a szomszédommal.

Jelenleg a Föld felszínének 2 százalékát foglalják el városok, viszont erőforrásainak 75 százalékát használják el. A következő évtizedekben a világ várhatóan egyre jobban urbanizálódni fog. Napjainkban 21 olyan megaváros van, amelynek lakossága meghaladja a 10 millió főt, s ebből 13 Ázsiában található, Európában egy ilyen sincs.

## **Imádkozzunk!**

Drága Jézus, Barátunk és Testvérünk!

Jó Veled közösségben lenni, jó a Te szőlődet művelni.

Köszönjük a szót, amivel megváltoztattad életünket. Lehet, hogy ez régen történt, lehet, hogy nem, de most itt vagyunk Veled, hogy megtegyük mindazt, amit jónak látsz.

Köszönjük, hogy társaid lehetünk és köszönjük, hogy barátunk szólítottál. Így már értjük, hogy sokkal bízta meg bennünket és sok feladat vár még ránk. Segíts abban, hogy egyen-egyenként megtaláljuk személyes küldetésünket. Néha olyan nehéznek tűnik a munka, mert nem látjuk sem a célt, sem az eszközöket. De Te újra és újra biztatsz bennünket, hogy ne adjuk fel, mert mindennek meglesz a célja.

Bár az utolsó percben vagyunk, hogy még beálljunk a munkába, amely szebbé teheti világunkat, de mi most itt vagyunk és arra kérünk használj bennünket! Legyen áldott a te neved!

Ámen.

Az új és számomra kényelmetlen helyzeteket arra használom fel, hogy tanuljak belőlük, s lehetőség szerint tanítsak másokat.



Fogyasztási szokásainkkal, életmódunkkal a véges nyersanyagkészleteket aknázzuk ki. Minél kevesebb ember él együtt egy háztartásban, annál nagyobb az egy főre jutó fogyasztás, hiszen kevesebben használják ugyanazokat az eszközöket, kevesebben élnek ugyanannak az energiaforrásnak az erejéből.

Az Ószövetség az „ember” fogalmára több kifejezést is használ. A leggyakrabban, mintegy 500-szor előforduló szó az *'ádám*, melynek szó szerinti jelentése „vörös földből való”, de ez az első ember személyneve is (1Móz 4,1a).

Az ember Isten képmására teremtett (1Móz 1,26-28), de lényege szerint különbözik Istentől. Az embernek Istennel szemben alázatosnak (Jer 9,22) és hálásnak (Zsolt 146) kell lennie.

Az ember egyrészt közösségi lény (1Móz 1,27), aminek gyakorlásához adott eszköz a beszéd és a gondolkodás (1Móz 2,20.23).

Másrészt az ember alapvetően természeti lény: testének anyaga azonos a többi teremtményével (1Móz 2,7), és esendősége, halandósága is a többi teremtménnyel való hasonlóságra mutat rá (Zsolt 44,26).

Végül az ember bűnös lény, ami elsősorban az Istennel szemben tanúsított bizalmatlanságban és engedetlenségben mutatkozik meg (1Móz 3), de aminek következménye az embertársai-val és a környezetével való kapcsolatának megromlása (1Móz 3,14-19; Zsolt 39).

Gyülekezetemben beszélgetést kezdeményezek a vízözön történetéről, és arról, hogy mi volt a kiváltó oka.

Körülbelül 30 ezer hajléktalan él Magyarországon, Budapesten 8-10 ezren lehetnek. A fővárosban minden kétszázadik ember hajléktalan, télen a mentők minden ötödik betege közülük kerül ki. Egy hajléktalannak negyvenszer nagyobb esélye van arra, hogy a mentők segítségére szorul, mint egy fedéllel rendelkező embernek.

- „– *Ne hagyd, hogy a külső körülmények uralkodjanak feletted.*  
– *Nem a világ ura vagy, hanem teremtmény a teremtmények között.*  
– *Isten nem igényli az érvényesüléshez és az álcázáshoz fűződő érdekeket, amelyek a teremtettséget veszélyeztetik vagy rombolják.*  
– *A környezetnek is add meg a szükséges lélegzetvételnyi és fel-frissülési szünetet!*  
– *Ismerd el, hogy a minden élők hosszú történetének szerves része vagy. Te viseled a felelősséget a mai és jövőbeli életért!*  
– *Ne ölj se embert, se állatot, ne rongálj növényt, se gondatlanul, se szándékosan! Tanuld meg a tisztelni az életet!*  
– *Ne törd szét minden teremtmény közösségét!*  
– *Ne élj mások költségére, és ne használj fel többet, mint amire feltétlenül szükséged van!*  
– *Ne tüntesd fel ártatlan színben a nagy veszélyt, ami a ránk bízott teremtettséget fenyegeti!*  
– *Fékezd meg kívánságaidat, hogy a jövő generációk is tudjanak élni!”*

(Ulmi protestáns Gyülekezet Energia és Környezet Munkacsoportja)

Megunt, használt ruháimat, eszközeimet nem dobom ki, hanem odaadom az egyházi segélyszervezeteknek!

A Duna-Tisza köze kunhalmi és földvárai kiemelt természetvédelmi oltalomban részesülnek. Ezen ember alkotta, régi korok emlékeit őrző építmények egyszerre szolgálnak a hajdani természetes növényzetre és állatvilágra jellemző fajok élőhelyeként, táj(képi) elemként, valamint régészeti lelőhelyként is.

Reuvén Rubin egy korai, 1919-es festményének „Találkozás” a címe. Egy galáciai parányi falu látszik a háttérben, a pad két végén pedig két ember. Egy kaftános, kalapos izraelita, aki botjára támaszkodva teljesen elmerül fájdalmas emlékeiben, gondolataiban. Egyelőre nem vesz tudomást a pad másik végén ülő alakról, aki nem más, mint a feltámadott Jézus. Ám Jézus magatartásából hiányzik mindenfajta triumfáló gesztus és magabiztosság. Mintha arra várna, hogy a másik észrevegye és vessen rá egy pillantást. Bal kezével mintha egészen finom invitáló mozdulatot tenne. Egész lényéből empátia árad. Mintha egy sóhaj szakadna fel belőle, szemét lehunyja a másik nyomorúságának, fájdalmának átélése közben.

A pad alatt és a két alak lábainál katángvirágokat láthatunk, ezek teremtik meg tulajdonképpen a szimbolikus kapcsolatot köztük. A katángvirág a páskás keserű saláta alkotórésze volt, ez Löw Immánuel-től tudható, és a szegedi új zsinagóga általa tervezett egyik üvegablakán látható is. A katángvirágok tehát húsvéthoz és páska ünnepéhez vezetnek el bennünket. Jézus ebben az ünnepben, és a széder-este megünneplése során – annak liturgiai keretei között – saját életének és halálának Isten szerinti jelentését tárta fel, mutatta meg. Ehhez hív mindenkit, nem utolsó sorban saját népének tagjait is. Ám invitálása nem toladó, nem erőszakos, hanem az empátián keresztül nyit

Vásárláskor figyelek, hogy minél kevesebb csomagolóanyagú terméket vegyek meg, s mindig szelektíven gyűjtöm a szemetet.

A „fenntartható fejlődés” fogalmát egyre inkább felváltja a „fenntartható közösségek” kifejezés. Míg sokan a fejlődést növekedésként értelmezték, amelynek fenntarthatósága ma már nem állja meg a helyét, addig utóbbiban a közösség megtartó ereje, összefogása, együttműködése és a fenntarthatóság kölcsönösen erősíthetik egymást a kifejezésben.

utat a másoknak – a mindenkori embernek – Hozzá.

Ha sokan megismerik ezt a Jézust, bízunk benne, hogy azután az Ő világfenntartó, áldozatos szolgálatának is részesei szeretnének lenni.



Családommal, gyülekezetemmel, közösségeimmel elgondolkozom azon, hogyan valósíthatnánk meg a fenntartható közösséget.

## Liturgiai elemek

### Imádságra hívás

A Földbolygó, a mi betegünk  
Földünk beteg, a hőmérséklete szárnyal, magas a láza.  
Takarókba csomagoltuk a földet, nem tud lehűlni.  
Az üvegházhatású gázok növekedése egyre több takarót  
halmoz fel, szenvedő földünket egyre jobban melegíti. A föld  
éghajlata változik, a jég megolvad, a tengersizint emelkedik.  
A viharok egyre erősödnek, a bozóttüzek egyre erősebben  
tombolnak, a vízellátás megszűnik, korallzátonyok  
semmisülnek meg, a föld beteg. Olyan ezt, mint amikor  
minket, embereket letaglóz egy betegség, amikor vésszesen  
magas a lázunk, amikor a vércukor-szint növekszik, amikor a  
vérnyomásunk emelkedik.

Tennünk kell valamit: ágyban maradunk, hívjuk az  
orvost, gyógyszert szedünk, az egészségünkre figyelünk, és  
minden erőnkkel reméljük, hogy hamarosan jobban leszünk.  
De mit teszünk, hogy segítsünk a Földnek? A Föld értékes hely,  
a világegyetem drágaköve. Hogyan segítünk hát ennek a  
betegnek, aki egyre betegebb, napról napra, hónapról hónapra,  
évről évre? Mikor döbbenünk erre rá? Mikor kezdünk hát  
segíteni a Földnek? Hogyan teremtyük meg a békét és  
nyugalmat, azt a szelíd és szerető gondoskodást, amit meg kell  
adnunk Földünknek?

Istent kell kérdeznünk, hiszen amikor Ő megteremtette  
az eget és a földet, vizeket és szárazföldet, Ő látta, hogy ez

mind jó volt. De földünk hőmérséklete egyre csak növekszik, a jég megolvad, a tengerek és a folyók befedik a földet. Azt is mondják, hogy amikor Isten megteremtette ezt a világot, megengedte a víznek, hogy a víz szétáradjon és táplálja a szárazföldet. De napjainkban a víz néhol túl kevés, és az emberek aszályokról keresnek menedéket. Egyesítenünk kell erőnket és energiánkat, hogy együtt fáradozzunk Isten teremtésének megmentésén, aminek mi magunk is részesei vagyunk. Istentől kell kérnünk ezért segítséget.

Örvendezzünk testvérek, mivel Isten jelenléte és szeretete táplál és fenntart minket. Köszönjük meg Istennek az Ő jelenlétét. Amikor Isten teremtésének gyötrelmét és sebeit látjuk, Isten velünk együtt sír. Ahogy egyre növekvő vizekkel, éhséggel és földrengésekkel nézünk szembe, Isten velünk együtt szenved. Ahogy az igazságért küzdünk, Isten velünk együtt küzd. Isten feljogosít minket, arra, hogy az éghajlatváltozásra hívjuk fel a figyelmet. Amikor arra törekszünk, hogy igazi közösségeket építsünk, Isten velünk együtt dolgozik. Amikor felajánljuk ajándékainkat, Isten megáld minket. Örvendezzünk tehát testvérek! Imádjuk Istent az Ő hűséges jelenlétéért és szeretetéért.

*Európai Keresztény Környezetvédelmi Hálózat, 2009.*

Egy darab...

Egy darab föld kellett az ember teremtéséhez, a humuszból homo lett. A földből élet lett.

Egy darab föld kellett a két gyümölcstermő fához, az élet fájához és a jó és rossz tudásának fájához. A földből sors lett.

Egy emberpár a bukásban: miattuk lett átkozott a föld, amelyből vétettek, és amelyből nőtték a fák.

Egy emberiség a földön: Krisztusra vár, aki újra eljön  
dicsőségben ítélni élőket és holtakat.  
Milyen lesz akkor a föld?

*Kodácsy Tamás, 2010.*

## **Imádságok**

Uram, Te teremtetted a mennyet és a földet,  
a csillagokat, hogy a sötétben világítsanak,  
megajándékoztál minket a föld gyönyörűségével, annak min-  
den sokszínűségével,  
megajándékoztál minket végtelen szeretetteddel,  
megajándékoztál minket lelkesedéssel és felebarátunk szerete-  
tével, hogy másokkal is megoszthassuk a teremtett világod örö-  
mét.

Hálát adunk Neked, mindazért, amit ránk bízta.

Bocsásd meg nekünk, hogy nem törődünk annyira ajándékaid-  
dal, mint amennyire törödnünk kellene.

Kérünk téged, vezess minket új utakon, hogy  
tiszteljük teremtői munkádat,

tiszteljük az élet és föld törekenységét,

tiszteljük és szeressük felebarátunkat.

Szerető Atyánk, kegyelmed és szereteted nélkül,  
segítséged nélkül

nem tehetünk semmit.

Segíts minket újjáépíteni és meggyógyítani mindazt, amit tönk-  
retettünk,

Segíts, hogy újra felfedezhessük bölcs szereteted!

*Jacqueline Ryle, 2009.*

## 104. zsoltár parafrázis

Uram, Istenem, igen nagy vagy, fenségbe és méltóságba öltöztél, világosságot vettél magadra, mint egy köpenyt.

Világosságként jöttél a sötétségbe, hogy bölcsességet adj nekünk.

Te fakasztasz forrásokat a völgyekben, hogy folydogáljanak a hegyek között. Megitatnak minden mezei vadat.

Bocsásd meg, hogy hulladékainkkal fojtjuk meg ezeket a forrásokat, és pusztítjuk az élet terét.

Szilárd alapokra helyezted a földet, hogy soha meg ne inogjon.

Bocsásd meg, hogy mindent felforgatunk és saját, ingatag alapokat építünk.

Megöntözöd onnan fentről a hegyeket, alkotásaid gyümölcseivel jól tartod a földet.

Bocsásd meg, hogy pazarlóan dobáljuk a gyümölcsöket, és kiszárítjuk a termőföldet.

Füvet sarjasztasz az állatoknak, növényeket a földművelő embernek, hogy kenyeret termeljen a földből.

Bocsásd meg, hogy saját akaratunk szerint felszántjuk és átformáljuk a földeket, hogy kizsákmányolva üzemanyagot vagy egyféle növényt termeljünk rajta.

Jóllaktak az ÚR fái is, a Libánon cédrusai, melyeket ő ültetett, ahol fészket raktak a madarak, és a ciprusfákon gólya lakik. A magas hegyeken a zergék, a sziklákon a mormoták találtak búvóhelyet.

Bocsásd meg, hogy mi kivágtuk ezeket a fákat, nem lakhelyei már sem zergéknek, sem mormotáknak. Az erdők helyén mesterséges építmények vagy kopár vidékek lettek.



Te alkottad a holdat, hogy jelezze az ünnepeket, és a napot,  
amely ismeri pályáját.

Bocsásd meg, hogy új égitesteket alkotunk, hogy úgy  
jelezzenek, ahogyan mi akarjuk, űrhulladékkal és  
pazarló fénnel borítjuk el az égboltot.

Hozzád fordulunk, aki szépre és sokszínűre teremtette  
a világot! Kérünk Téged, segíts megváltozni, hogy ne  
pusztítsuk magunkat és környezetünket! Add, hogy  
hálás szívvel gyönyörködjünk teremtői munkádban és  
ujjongva dicsérjünk Téged!

Milyen nagy alkotásaidnak száma, Uram! Valamennyit bölcsen  
alkottad, tele van a föld teremtményeiddel. Dicsőség legyen az  
Úrnak örökké!

Éneklek az Úrnak, amíg élek, zsoltárt zengek Istenemnek, amíg  
csak leszek.

Legyen kedves előtte fohászkodásom! Én örvelezem az Úr  
előtt. Vesszenek ki a földről a vétkesek, ne legyenek többé  
bűnösök!

Áldjad, én lelkem, az Urat! Dicsérjétek az Urat!

Ámen.

*Kodácsy Tamás, 2012.*

## **Hitünk megvallása**

Hiszünk Istenben aki mindent megteremtett, aki átölel mindent,  
aki megünnepel mindent és aki jelen van a teremtés szövetének  
minden részében.

Hiszünk Istenben, aki minden élet forrása és aki folyóvízzel  
kereszteli meg ezt a bolygót.

Hiszünk Jézus Krisztusban, a szenvedőben, a szegényben, az alultápláltban, a menekültben, aki szeret bennünket és törődik ezzel a világgal és aki velünk együtt szenved.

Hiszünk Jézus Krisztusban, az élet csirájában, aki megújította ezt a világot és mindent kibékített egymással.

Hisszük a Szentlélekben, Isten lélegzetében, aki Istennel és velünk együtt mozgásban van, a mai napig.

Hiszünk az Istennél való örök életben.

Hisszük és remélünk abban, hogy Isten, a mi fényes világosságunk véget vet minden halálnak és romboló erőnek.

Ámen.

*Keld B. Hansen*

Nem vagyunk egyedül, Isten világában élünk,

Hiszünk Istenben,

Aki teremtett és terem,

Aki eljött Jézusban, a testté lett Igében,

hogy megbékítsen és újat alkosson,

Aki bennünk és másokban munkál

a Szentlélek által.

Bízunk Istenben.

Egyházként hívott el minket, hogy

Isten jelenlétét mutassuk meg,

hogy szeressünk és szolgáljunk másokat,

hogy keressük az igazságot és álljunk ellen a gonosznak,

hogy hirdessük Jézust, aki meghalt és feltámadt,

aki a mi bírónk és reménységünk.

Életben, halálban, és a halál utáni életben

Isten velünk van.

Nem vagyunk egyedül. Hála legyen Istennek.

## **Áldás**

Mert meg vagyok győződve, hogy  
sem a termőföldek kiszáradása,  
sem az édesvízkészlet kifogyása,  
sem az ózonlyuk növekedése,  
sem az energiatartalékok felélése,  
sem a növények génmanipulációja,  
sem az állatfajok kipusztulása,  
sem az ember embertelensége  
nem választhat el minket az Isten szeretetétől,  
amely megjelent Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.

*Kodácsy Tamás, 2012.*

Az Atyának, aki az egész földet megalkotta,  
A Fiúnak, aki az egész földet megváltotta,  
A Szentléleknek, aki az egész földet megszentelte,  
nevében, Ámen.

*Kodácsy Tamás, 2012*

Drága Uram,

Légy ragyogó fényesség előttem,  
Légy vezérlő csillag felettem,  
Légy egyenes ösvény alattam,  
Légy jó pásztor mögöttem,  
Most és mindörökké.  
Ámen.

*Szent Kolumbán*